

การศึกษา
สร้างคนดี
สู่สังคมที่ยั่งยืน

ครูคือ
แสงสว่าง
สร้างอนาคต
ของเด็กไทย

การพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ด้านการทิ้งขยะและ การรักษาความสะอาดในห้องเรียนโดยใช้นวัตกรรม CARE Model ร่วมกับวงจร PDCA

“ห้องเรียนสะอาด ใจสะอาด
เด็กดี มีความรับผิดชอบ
สู่อนาคตที่สดใส”

“ความรับผิดชอบ
เริ่มได้จาก
สิ่งเล็กๆ
ในทุกวัน”

นางสาวสุทธธีราพันธ์ รอดจากเชื้อ

ตำแหน่งครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการ

โรงเรียนชุมชนวัดพระธาตุลำปางหลวง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2

เรียนดี
มีวินัย

ทิ้งขยะถูกที่
รักษาสิ่งแวดล้อม

ร่วมมือกัน
สร้างสังคมที่น่าอยู่

โรงเรียนสะอาด
เด็กดี มีความสุข
สู่อนาคตที่ยั่งยืน

การพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ด้านการทิ้งขยะและการรักษาความสะอาด
ในห้องเรียนโดยใช้นวัตกรรม CARE Model ร่วมกับวงจร PDCA

นางสาวสุทธธีราพันธ์ รอดจากเชื้อ
ตำแหน่ง ครู
วิทยฐานะ ครูชำนาญการ

โรงเรียนชุมชนวัดพระธาตุลำปางหลวง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2

ชื่องานวิจัย : การพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ CARE Model ร่วมกับกระบวนการ PDCA

ผู้วิจัย : นางสาวสุทธิดาพันธ์ รอดจากเชื้อ ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะชำนาญการ

ปีการศึกษา : 2569

สถานศึกษา : โรงเรียนชุมชนวัดพระธาตุลำปางหลวง สพป.ลำปาง เขต 2

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ CARE Model 2) เปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนก่อนและหลังการใช้ CARE Model และ 3) ศึกษาผลการใช้ CARE Model ร่วมกับกระบวนการ PDCA ในการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อความสะอาด และจิตสาธารณะของนักเรียน กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนวัดพระธาตุลำปางหลวง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง จำนวน 20 คน ดำเนินการวิจัยโดยใช้การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบ และการปรับปรุงพัฒนา เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ CARE Model แผนกิจกรรมส่งเสริมความรับผิดชอบต่อแบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อ 5 ด้าน และแบบบันทึก CARE ดาวความดี วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ก่อนดำเนินการ นักเรียนมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อโดยรวมเฉลี่ย 5.25 คะแนนจาก 10 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 52.50 อยู่ในระดับที่ควรได้รับการพัฒนา หลังดำเนินการโดยใช้ CARE Model ร่วมกับกระบวนการ PDCA นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 9.35 คะแนนจาก 10 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 93.50 อยู่ในระดับดีเยี่ยม เพิ่มขึ้น 4.10 คะแนน หรือ 41.00 จุดร้อยละ และนักเรียนจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 90 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าพฤติกรรมทุกด้านมีพัฒนาการสูงขึ้น ได้แก่ การทิ้งขยะอย่างรับผิดชอบ การดูแลความสะอาด การดูแลพื้นที่ส่วนตัว ความรับผิดชอบต่อหน้าที่เวร และจิตสาธารณะ/การดูแลส่วนรวม

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า CARE Model ซึ่งประกอบด้วย C – Cleanliness Awareness, A – Active Participation, R – Responsibility Routine และ E – Environment of Excellence เมื่อดำเนินการร่วมกับกระบวนการ PDCA สามารถส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความตระหนัก ลงมือปฏิบัติอย่างมีส่วนร่วม ฝึกความรับผิดชอบต่ออย่างต่อเนื่อง และพัฒนาสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งผลให้พฤติกรรมความรับผิดชอบต่อพัฒนาจากการปฏิบัติตามคำสั่งของครูไปสู่การปฏิบัติด้วยตนเอง และนำไปสู่การสร้างนิสัยด้านความรับผิดชอบต่อและจิตสาธารณะอย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: CARE Model, ความรับผิดชอบต่อ, จิตสาธารณะ, นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, PDCA, โรงเรียนคุณธรรม

ABSTRACT

Title: The Development of Responsibility among Grade 1 Students Using the CARE Model Integrated with the PDCA Process

This research aimed to: 1) develop responsibility behaviors among Grade 1 students using the CARE Model; 2) compare students' responsibility behaviors before and after implementing the CARE Model; and 3) investigate the effects of integrating the CARE Model with the PDCA process in promoting responsibility, cleanliness, and public-mindedness among students. The target group consisted of 20 Grade 1 students at Chumchon Wat Phra That Lampang Luang School, Ko Kha District, Lampang Province. The study employed classroom action research based on the processes of planning, implementation, checking, and improvement. The research instruments consisted of the CARE Model, activities for promoting responsibility, a five-dimensional responsibility behavior observation form, and a CARE Good Deeds Star record. The data were analyzed using percentage, mean, and standard deviation.

The findings revealed that, before the implementation, the students' overall responsibility behavior score was 5.25 out of 10, representing 52.50%, indicating a level that required development. After implementing the CARE Model integrated with the PDCA process, the mean score increased to 9.35 out of 10, representing 93.50%, which was at an excellent level. The mean score increased by 4.10 points, or 41.00 percentage points. Furthermore, 20 students, representing 100% of the target group, achieved the predetermined criterion of 90% or higher. When examined by individual dimensions, all five areas showed improvement: responsible waste disposal, cleanliness maintenance, care of personal space, responsibility for classroom duties, and public-mindedness/community care.

The findings indicate that the CARE Model, consisting of C – Cleanliness Awareness, A – Active Participation, R – Responsibility Routine, and E – Environment of Excellence, when integrated with the PDCA process, can effectively promote students' awareness, active participation, continuous responsibility routines, and a positive classroom environment. The implementation contributed to a shift in students' behavior from performing tasks mainly in response to teacher instructions toward taking responsibility and acting independently. Consequently, the model provides a practical approach for developing responsibility and public-mindedness among young learners through meaningful daily practices.

Keywords: CARE Model, Responsibility, Public-mindedness, Grade 1 Students, PDCA, Moral School

คำนำ

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ CARE Model ร่วมกับกระบวนการ PDCA จัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรับผิดชอบต่อตนเอง งาน และส่วนรวม ผ่านการลงมือปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน

ผู้วิจัยได้นำ CARE Model ซึ่งประกอบด้วย การสร้างความตระหนัก การมีส่วนร่วม การสร้างกิจวัตร ความรับผิดชอบ และการสร้างสภาพแวดล้อมแห่งความดี มาประยุกต์ใช้ร่วมกับกระบวนการ PDCA เพื่อให้การดำเนินงานมีความเป็นระบบและต่อเนื่องการวิจัยครั้งนี้มุ่งพัฒนาพฤติกรรมด้านการทิ้งขยะ การดูแลความสะอาด การดูแลพื้นที่ส่วนตัว การปฏิบัติหน้าที่เวร และจิตสาธารณะของนักเรียน

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผลการวิจัยและแนวทางการดำเนินงานจาก CARE Model จะเป็นประโยชน์ต่อครูและสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม ความรับผิดชอบ และการสร้างวัฒนธรรมแห่งความดีในห้องเรียนอย่างยั่งยืน

นางสาวสุทธิราพันธ์ รอดจากเชื้อ

ผู้วิจัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
สารบัญ	ค
บทที่ 1: บทนำ (Introduction)	9
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	9
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย	11
3. คำถามการวิจัย	11
4. สมมติฐานการวิจัย	12
5. ขอบเขตของการวิจัย	12
6. ตัวแปรที่ศึกษา	13
7. กรอบแนวคิดการวิจัย	13
8. นิยามศัพท์เฉพาะ	15
9. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	16
10. ผลลัพธ์ที่มุ่งหวังของการวิจัย	16
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	18
2.1 นโยบายและแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการพัฒนาคุณธรรม	18
2.2 โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.	19
2.3 คุณธรรม 5 ประการของโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. และความเชื่อมโยงกับ CARE Model	19
2.4 แนวทางตัวชี้วัดคุณธรรมของโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.	20
2.5 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน	21
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม	21
2.7 แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบ	21

2.8 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมของเด็กระดับประถมศึกษาตอนต้น	22
2.9 แนวคิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ	22
2.10 แนวคิดการเสริมแรงเชิงบวก	22
2.11 แนวคิดวงจรคุณภาพ PDCA	23
2.12 แนวคิดและองค์ประกอบของ CARE Model	23
2.13 ความสัมพันธ์ระหว่าง CARE Model กับ PDCA	24
2.14 งานวิจัยและผลงานที่เกี่ยวข้อง	24
2.15 การสังเคราะห์แนวคิดเพื่อการวิจัย	25
2.16 สรุปบทที่ 2	26
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	27
3.1 รูปแบบการวิจัย	27
3.2 กลุ่มเป้าหมาย	27
3.3 ตัวแปรที่ศึกษา	27
3.4 กรอบการดำเนินงานวิจัย	28
3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	29
3.6 ตัวชี้วัดพฤติกรรมความรับผิดชอบ 5 ด้าน	29
3.7 เกณฑ์การให้คะแนน	30
3.8 เกณฑ์การแปลผล	30
3.9 การดำเนินงานตาม CARE Model ร่วมกับ PDCA	30
3.10 การตรวจสอบด้วย C – Check	31
3.11 การปรับปรุงด้วย A – Act	31
3.12 การเก็บรวบรวมข้อมูล	32
3.13 ข้อมูลคะแนนก่อนและหลังดำเนินการ	32
3.14 คะแนนพฤติกรรมรายด้านก่อน-หลัง	33
3.15 การบันทึก CARE ดาวความดี	34
3.16 เกณฑ์ความสำเร็จของการวิจัย	34
3.17 การวิเคราะห์ข้อมูล	34

3.18 ตารางสรุปความเชื่อมโยง วัตถุประสงค์-ตัวชี้วัด-เครื่องมือ-ข้อมูล-สถิติ	35
3.19 สรุปกระบวนการวิจัย	35
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	36
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมก่อนดำเนินการ	36
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมหลังการใช้ CARE Model	38
ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบก่อนและหลังการใช้ CARE Model	39
ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมรายด้าน	39
ตอนที่ 5 ผลการประเมินตามเกณฑ์ความสำเร็จ	40
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	42
5.1 สรุปผลการวิจัย	42
5.2 อภิปรายผล	44
5.3 ข้อค้นพบสำคัญจากการวิจัย	46
5.4 ข้อเสนอแนะ	47
5.5 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	48
5.6 แนวทางการพัฒนาต่อยอด CARE Model	48
5.7 บทสรุป	49
บรรณานุกรม	51
ภาคผนวก	53
CARE Model	54

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาในปัจจุบันมิได้มุ่งพัฒนาผู้เรียนเฉพาะด้านความรู้และทักษะทางวิชาการเท่านั้น แต่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีจิตสาธารณะ และสามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม เพราะคุณลักษณะดังกล่าวเป็นพื้นฐานสำคัญของการดำรงชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข โดยเฉพาะในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเป็นช่วงเริ่มต้นของการศึกษาในระดับประถมศึกษาและเป็นวัยสำคัญต่อการวางรากฐานพฤติกรรมและลักษณะนิสัยของผู้เรียน

เด็กในวัยประถมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในช่วงของการเรียนรู้ผ่านการเลียนแบบ การลงมือปฏิบัติจริง การทำกิจวัตรซ้ำ ๆ และการได้รับการเสริมแรงจากบุคคลรอบข้าง การส่งเสริมคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม ดำเนินการผ่านสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวันมากกว่าการสอนโดยการบอกหรือการตักเตือนเพียงอย่างเดียว หากผู้เรียนได้รับโอกาสในการฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ได้รับมอบหมายหน้าที่ที่เหมาะสมกับวัย มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา ตลอดจนได้รับการชื่นชมและสะท้อนผลการปฏิบัติ ย่อมมีโอกาสพัฒนาพฤติกรรมจากการปฏิบัติตามคำสั่งไปสู่การปฏิบัติด้วยความตระหนักและความรับผิดชอบต่อภายใน การรักษาความสะอาดและการทิ้งขยะให้ถูกที่เป็นพฤติกรรมพื้นฐานที่สามารถนำมาใช้เป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาคุณธรรมของเด็กได้อย่างเป็นรูปธรรม เพราะเป็นสิ่งที่นักเรียนสามารถพบเห็นและปฏิบัติได้ทุกวันในห้องเรียน การที่นักเรียนรู้จักรับผิดชอบต่อขยะของตนเอง ดูแลโต๊ะ เก้าอี้ และพื้นที่ที่ตนเองใช้งาน รวมทั้งช่วยดูแลพื้นที่ส่วนรวม แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อหน้าที่ และต่อส่วนรวมในเวลาเดียวกัน นอกจากนี้ ห้องเรียนที่สะอาดและเป็นระเบียบยังช่วยสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมสุขอนามัย และสร้างความรู้สึกร่วมกันของสมาชิกในห้องเรียน

โรงเรียนชุมชนวัดพระธาตุลำปางหลวง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผู้วิจัยในฐานะ ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้รับมอบหมายดูแลนักเรียนจำนวน 20 คน และจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสังเกตพฤติกรรม และการติดตามการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียน พบว่า ห้องเรียนยังมีประเด็นด้านความสะอาด ความเป็นระเบียบ และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนที่ควรได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ จากการสังเกตสภาพจริงในห้องเรียน พบว่านักเรียนบางส่วนยังมีพฤติกรรมทิ้งขยะไม่เป็นที่ แม้ว่าภายในห้องเรียนจะมีการจัดเตรียมถังขยะไว้แล้ว โดยพบเศษกระดาษ ขอนม เศษอาหาร และวัสดุเหลือใช้ตกอยู่ตามบริเวณพื้นห้องเรียน นอกจากนี้ นักเรียนบางส่วนยังขาดความรับผิดชอบต่อพื้นที่ของตนเองและพื้นที่ส่วนรวม ไม่เห็นความสำคัญของการจัดโต๊ะ เก้าอี้ของ และดูแลบริเวณโดยรอบให้สะอาดและเป็นระเบียบ ในส่วนของการปฏิบัติหน้าที่เวรประจำวัน พบว่านักเรียนบางคนยังปฏิบัติหน้าที่ไม่ต่อเนื่อง หรือรอให้ครูเป็นผู้สั่งและเตือนก่อนจึงจะลงมือทำความสะอาด สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนยังอยู่ในระดับของการ “ทำตามคำสั่ง”

มากกว่าการเกิดความตระหนักและความรับผิดชอบจากภายใน อีกทั้งการดูแลความสะอาดส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นเฉพาะพื้นที่ของตนเอง ขณะที่การดูแลพื้นที่ส่วนรวมและการช่วยเหลือเพื่อนยังจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริม ปัญหาดังกล่าวมิได้เป็นเพียงปัญหาเรื่อง “ขยะ” หรือ “ความสะอาด” เท่านั้น แต่สะท้อนถึงคุณธรรมพื้นฐานหลายประการ ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความมีวินัย การรู้หน้าที่ การมีจิตสาธารณะ การเคารพสิทธิของผู้อื่น และการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม หากไม่ได้รับการส่งเสริมอย่างเหมาะสมตั้งแต่ระดับปฐมวัยและประถมศึกษาตอนต้น พฤติกรรมดังกล่าวอาจกลายเป็นความเคยชินและส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนในระยะยาว

จากสภาพปัญหาที่พบ ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นในการพัฒนาวัฒนธรรมที่สามารถนำมาใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้อย่างเหมาะสม โดยต้องเป็นรูปแบบที่เข้าใจง่าย จำง่าย ปฏิบัติได้จริง ไม่สร้างความรู้สึกว่าการรักษาความสะอาดเป็นภาระหรือการถูกลงโทษ แต่ทำให้นักเรียนรู้สึกว่าคุณค่า มีบทบาท และสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างห้องเรียนที่ดีได้

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้พัฒนา CARE Model ภายใต้แนวคิด “ใส่ใจงาน ใส่ใจตนเอง และใส่ใจส่วนรวม” เพื่อใช้เป็นกรอบในการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนผ่านการลงมือปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน โดยมุ่งเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจาก “ครูสั่งให้ทำ” ไปสู่ “นักเรียนใส่ใจและลงมือทำด้วยตนเอง” และจาก “รับผิดชอบเฉพาะตนเอง” ไปสู่ “รับผิดชอบและใส่ใจส่วนรวม”

แนวคิดของ CARE Model

ผู้วิจัยกำหนดองค์ประกอบของ CARE Model ให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน ดังนี้

C – Cleanliness Awareness : สร้างจิตสำนึกด้านความสะอาด

มุ่งให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของความสะอาด รู้จักสังเกตขยะและสิ่งที่ไม่เป็นระเบียบ เข้าใจว่าการรักษาความสะอาดเป็นหน้าที่ของตนเองและเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อเพื่อนและส่วนรวม

A – Active Participation : ลงมือทำอย่างมีส่วนร่วม

ส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการดูแลห้องเรียน ผ่านการทิ้งขยะให้ถูกที่ การเก็บของ การทำความสะอาด และการปฏิบัติหน้าที่เวรประจำวัน โดยเน้นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง

R – Responsibility Routine : สร้างนิสัยรับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง

นำพฤติกรรมความรับผิดชอบมาฝึกเป็นกิจวัตร เช่น เก็บขยะหลังรับประทานอาหาร ตรวจพื้นที่ของตนเอง จัดโต๊ะให้เรียบร้อย และปฏิบัติหน้าที่เวรตามวันที่ได้รับมอบหมาย จนเกิดความเคยชินและพัฒนาเป็นนิสัย

E – Environment of Excellence : สร้างสภาพแวดล้อมแห่งความดีและความสะอาด

มุ่งสร้างห้องเรียนให้สะอาด เป็นระเบียบ น่าอยู่ และเอื้อต่อการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการสร้างและรักษาสภาพแวดล้อมของห้องเรียน พร้อมทั้งเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน

ทั้ง 4 องค์ประกอบจะดำเนินการควบคู่กับ วงจร PDCA ได้แก่ Plan – Do – Check – Act เพื่อเป็นกลไกในการควบคุม ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ เริ่มจากการวางแผนและ

วิเคราะห์ปัญหา กำหนดพฤติกรรมเป้าหมายและเกณฑ์การประเมิน จากนั้นดำเนินกิจกรรมตาม CARE Model ตรวจสอบและบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงกิจกรรมให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน

นอกจากนี้ ผู้วิจัยนำ “CARE ดาวความดี” มาใช้เป็นเครื่องมือในการเสริมแรงเชิงบวก โดยกำหนดเกณฑ์การสังเกตพฤติกรรมที่ชัดเจน เช่น การทิ้งขยะถูกที่ การรักษาความสะอาด การรับผิดชอบหน้าที่ การดูแลส่วนรวม และการเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งนี้ คณะและดาวความดีไม่ได้มุ่งใช้เพื่อการลงโทษ แต่ใช้เพื่อให้ นักเรียนเห็นความก้าวหน้าของตนเอง เกิดความภาคภูมิใจ และมีแรงจูงใจในการพัฒนาพฤติกรรมที่ดีอย่างต่อเนื่อง

ผู้วิจัยจึงเชื่อว่า การนำ CARE Model มาใช้ร่วมกับวงจร PDCA และการเสริมแรงเชิงบวก จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างเป็นขั้นตอน ตั้งแต่ การตระหนักรู้ → การลงมือปฏิบัติ → การสร้างกิจวัตร → การเกิดนิสัย → การดูแลส่วนรวม และนำไปสู่การสร้าง “ห้องเรียนแห่งความดี” ที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการดูแลและรับผิดชอบต่อส่วนรวม

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลของการใช้ CARE Model ร่วมกับวงจร PDCA ในการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนวัดพระธาตุลำปางหลวง เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาคุณธรรมที่เหมาะสมกับวัย สามารถปฏิบัติได้จริง มีหลักฐานเชิงประจักษ์ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้หรือขยายผลในการพัฒนาคุณธรรมของผู้เรียนในระดับอื่นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

2.1 เพื่อพัฒนา CARE Model ร่วมกับวงจร PDCA สำหรับส่งเสริมความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ด้านการทิ้งขยะและการรักษาความสะอาดในห้องเรียน

2.2 เพื่อศึกษาผลการใช้ CARE Model ร่วมกับวงจร PDCA ที่มีต่อ พฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ด้านการทิ้งขยะ การรักษาความสะอาด การปฏิบัติหน้าที่ และการดูแลพื้นที่ส่วนรวม

2.3 เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เกิดพฤติกรรมความรับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง สามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง และมีส่วนร่วมในการสร้างห้องเรียนให้สะอาด เป็นระเบียบ และน่าอยู่

3. คำถามการวิจัย

1. CARE Model ร่วมกับวงจร PDCA สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้อย่างไร
2. หลังการใช้ CARE Model ร่วมกับวงจร PDCA นักเรียนมีพฤติกรรมความรับผิดชอบด้านการทิ้งขยะ การรักษาความสะอาด การปฏิบัติหน้าที่ และการดูแลพื้นที่ส่วนรวมเปลี่ยนแปลงไปในระดับใด

3. นักเรียนมีพฤติกรรมความรับผิดชอบหลังได้รับการพัฒนาด้วย CARE Model ร่วมกับวงจร PDCA สูงกว่าก่อนดำเนินการหรือไม่
4. CARE Model ร่วมกับวงจร PDCA สามารถช่วยสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของห้องเรียนให้สะอาด เป็นระเบียบ และเอื้อต่อการเรียนรู้ได้หรือไม่

4. สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการพัฒนาด้วย CARE Model ร่วมกับวงจร PDCA มีพฤติกรรมความรับผิดชอบด้านการทิ้งขยะ การรักษาความสะอาด การปฏิบัติหน้าที่ และการดูแลพื้นที่ส่วนรวมหลังการดำเนินงานสูงกว่าก่อนการดำเนินงาน

5. ขอบเขตของการวิจัย

5.1 ขอบเขตด้านประชากร/กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนวัดพระธาตุลำปางหลวง อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง จำนวน 20 คน ซึ่งเป็นนักเรียนในชั้นเรียนที่ผู้วิจัยรับผิดชอบในฐานะครูประจำชั้น

ผู้วิจัย คือ นางสาวสุทธิราพันธ์ รอดจากเชื้อ ตำแหน่งครูชำนาญการ โรงเรียนชุมชนวัดพระธาตุลำปางหลวง

5.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยมุ่งพัฒนาคุณธรรมและความรับผิดชอบของนักเรียน โดยเน้น 5 พฤติกรรมสำคัญ ได้แก่

1. การทิ้งขยะถูกที่
2. การรักษาความสะอาดพื้นที่ของตนเอง
3. การรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
4. การดูแลพื้นที่ส่วนรวม
5. การเป็นแบบอย่างที่ดีและชักชวนเพื่อนทำความดี

5.3 ขอบเขตด้านนวัตกรรม

นวัตกรรมที่ใช้ในการวิจัย คือ

CARE Model : “ใส่ใจงาน ใส่ใจตนเอง และใส่ใจส่วนรวม”

ประกอบด้วย

- C – Cleanliness Awareness : สร้างจิตสำนึกด้านความสะอาด
- A – Active Participation : ลงมือทำอย่างมีส่วนร่วม
- R – Responsibility Routine : สร้างนิสัยรับผิดชอบต่ออย่างต่อเนื่อง

- E – Environment of Excellence : สร้างสภาพแวดล้อมแห่งความดีและความสะอาด

โดยมี PDCA เป็นวงจรควบคุมคุณภาพของการดำเนินงาน

P – Plan → D – Do → C – Check → A – Act → พัฒนาอย่างต่อเนื่อง

5.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ดำเนินการวิจัยในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2569

6. ตัวแปรที่ศึกษา

6.1 ตัวแปรต้น

CARE Model ร่วมกับวงจร PDCA

ประกอบด้วยกิจกรรมและกระบวนการส่งเสริมความรับผิดชอบ ได้แก่ การสร้างความตระหนัก การมีส่วนร่วม การฝึกปฏิบัติเป็นกิจวัตร การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความดี การบันทึกดาวความดี การเสริมแรงเชิงบวก และการติดตามปรับปรุงตามวงจร PDCA

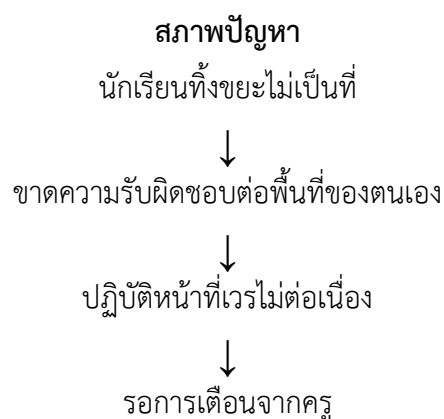
6.2 ตัวแปรตาม

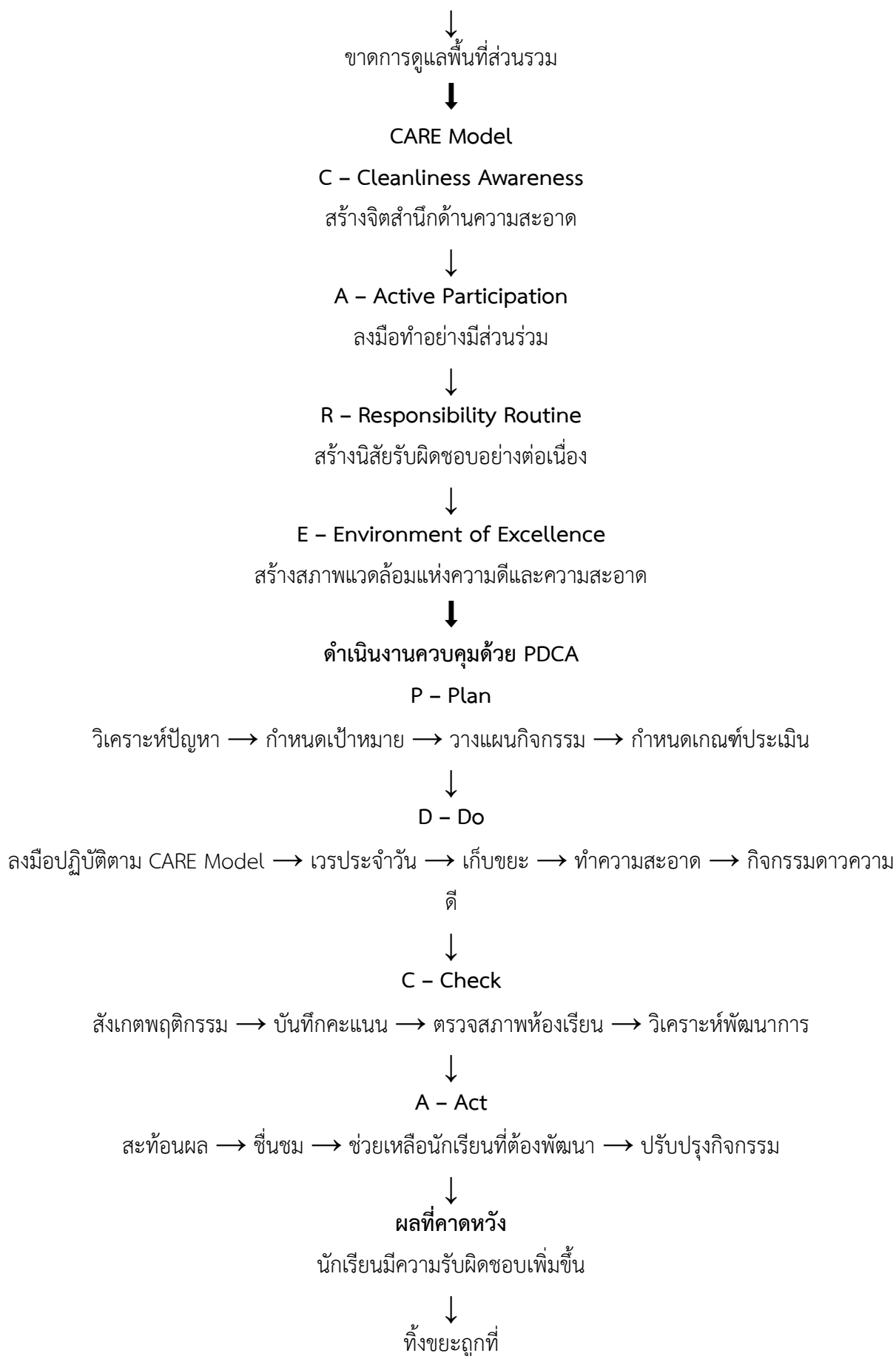
พฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ประกอบด้วย

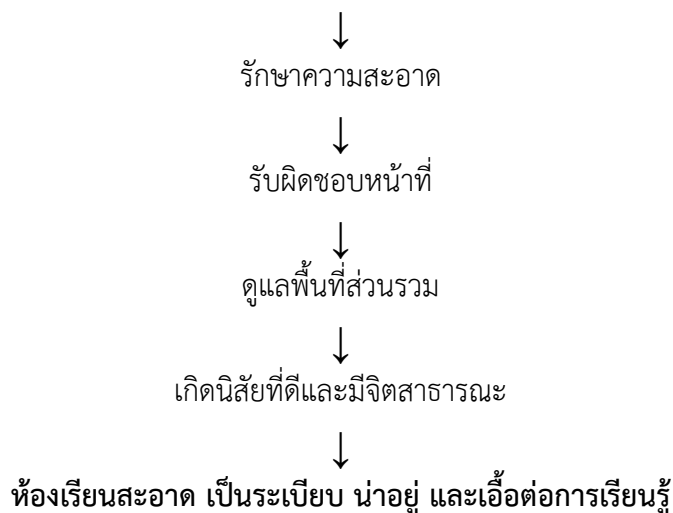
1. พฤติกรรมการทิ้งขยะถูกที่
2. พฤติกรรมการรักษาความสะอาด
3. พฤติกรรมการรับผิดชอบต่อหน้าที่
4. พฤติกรรมการดูแลพื้นที่ส่วนรวม
5. พฤติกรรมการเป็นแบบอย่างที่ดี

7. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดกรอบแนวคิดโดยนำ CARE Model มาเป็นนวัตกรรมหลัก และใช้ PDCA เป็นกระบวนการควบคุมคุณภาพ ดังนี้

8. นิยามศัพท์เฉพาะ

8.1 CARE Model หมายถึง นวัตกรรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อคุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แนวคิด “ใส่ใจงาน ใส่ใจตนเอง และใส่ใจส่วนรวม” ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ C – Cleanliness Awareness, A – Active Participation, R – Responsibility Routine และ E – Environment of Excellence

8.2 ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ดูแลสิ่งของและพื้นที่ของตนเอง ทั้งขณะให้ถูกที่ รักษาความสะอาด และมีส่วนร่วมในการดูแลพื้นที่ส่วนรวมโดยไม่ต้องรอให้ครูสั่งหรือเตือน

8.3 การทิ้งขยะถูกที่ หมายถึง การที่นักเรียนนำขยะจากกิจกรรมต่าง ๆ ไปทิ้งลงในถังขยะหรือสถานที่ที่โรงเรียนจัดเตรียมไว้ ไม่ทิ้งขยะลงบนพื้น ใต้โต๊ะ หรือบริเวณอื่นที่ไม่เหมาะสม

8.4 การรักษาความสะอาด หมายถึง การที่นักเรียนดูแลโต๊ะ เก้าอี้ พื้นที่รอบตัว และบริเวณห้องเรียนให้สะอาดและเป็นระเบียบ รวมทั้งช่วยเก็บขยะหรือสิ่งของที่ไม่เรียบร้อย

8.5 การดูแลพื้นที่ส่วนรวม หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบของพื้นที่ที่ใช้ร่วมกัน โดยคำนึงถึงประโยชน์และความสุขของสมาชิกในห้องเรียน

8.6 CARE ดาวความดี หมายถึง เครื่องมือในการเสริมแรงเชิงบวกที่ใช้บันทึกและสะท้อนพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อคุณธรรมของนักเรียน โดยใช้คะแนนและสัญลักษณ์ดาวเพื่อให้นักเรียนเห็นพัฒนาการของตนเองและเกิดแรงจูงใจในการทำ ความดี

8.7 วงจร PDCA หมายถึง กระบวนการควบคุมและพัฒนาคุณภาพการดำเนินงาน ประกอบด้วย Plan – การวางแผน, Do – การดำเนินงาน, Check – การตรวจสอบ และ Act – การปรับปรุงพัฒนา ซึ่งนำมาใช้ควบคุมและพัฒนา CARE Model อย่างต่อเนื่อง

8.8 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนวัดพระธาตุลำปางหลวง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ที่อยู่ในความรับผิดชอบต่อผู้วิจัย จำนวน 20 คน

9. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

9.1 ด้านผู้เรียน

1. นักเรียนมีพฤติกรรมการทิ้งขยะถูกที่เพิ่มขึ้น
2. นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองมากขึ้น
3. นักเรียนสามารถดูแลความสะอาดพื้นที่ของตนเองได้
4. นักเรียนมีส่วนร่วมในการดูแลพื้นที่ส่วนรวม
5. นักเรียนมีวินัยและเกิดจิตสาธารณะ
6. นักเรียนสามารถปฏิบัติพฤติกรรมที่ดีได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องรอการสั่งหรือเตือนจากครู
7. นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจจากการทำความดีและเห็นคุณค่าของตนเอง

9.2 ด้านห้องเรียน

1. ห้องเรียนมีความสะอาดและเป็นระเบียบมากขึ้น
2. ปริมาณขยะที่ตกอยู่ตามพื้นห้องเรียนลดลง
3. นักเรียนมีส่วนร่วมในการดูแลสภาพแวดล้อม
4. เกิดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้
5. ห้องเรียนเกิดวัฒนธรรมการดูแลและรับผิดชอบต่อร่วมกัน

9.3 ด้านครู

1. ครูมีรูปแบบการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่เป็นระบบ
2. ครูมีเครื่องมือสำหรับสังเกตและติดตามพฤติกรรมของนักเรียน
3. สามารถใช้ข้อมูลจากการบันทึกพฤติกรรมมาปรับปรุงการจัดกิจกรรมได้
4. สามารถนำ CARE Model ไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาคุณธรรมด้านอื่นได้

9.4 ด้านสถานศึกษา

1. ได้แนวทางในการส่งเสริมคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของผู้เรียนที่สามารถนำไปใช้ได้จริง
2. สามารถนำ CARE Model ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาห้องเรียนอื่น
3. สนับสนุนการสร้างวัฒนธรรมโรงเรียนด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่และจิตสาธารณะ
4. มีนวัตกรรมและหลักฐานเชิงประจักษ์สำหรับการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการ

10. ผลลัพธ์ที่มุ่งหวังของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรมจาก “ครูสั่ง → นักเรียนทำ” ไปสู่ “นักเรียนตระหนัก → นักเรียนลงมือทำ → นักเรียนรับผิดชอบต่อ → นักเรียนทำจนเป็นนิสัย → นักเรียนใส่ใจส่วนรวม”

โดยมี CARE Model เป็นแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรม และมี PDCA เป็นกลไกในการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

เป้าหมายสูงสุดมิใช่เพียงการทำให้ห้องเรียนสะอาด แต่คือการใช้ “ความสะอาด” เป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้คุณธรรม เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกความรับผิดชอบต่อเรื่องใกล้ตัวและพัฒนาไปสู่คุณลักษณะที่สำคัญของการเป็นคนดี ได้แก่ มีวินัย รับผิดชอบ มีจิตสาธารณะ รู้จักหน้าที่ และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม

ดังนั้น CARE Model จึงเป็นมากกว่าวิธีการจัดการขยะในห้องเรียน แต่เป็น นวัตกรรมการสร้างนิสัย และคุณธรรมผ่านกิจวัตรประจำวัน ที่ช่วยเปลี่ยนห้องเรียนให้เป็นพื้นที่ฝึกความดี และเปลี่ยนการรักษาความสะอาดจาก “งานที่ต้องทำ” ให้กลายเป็น “ความรับผิดชอบต่อที่เกิดจากความใส่ใจ”

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ด้านการทิ้งขยะและการรักษาความสะอาดในห้องเรียนโดยใช้ CARE Model ร่วมกับวงจร PDCA” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี นโยบาย เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการออกแบบนวัตกรรม เครื่องมือวิจัย กระบวนการดำเนินงาน และกรอบแนวคิดของการวิจัย โดยนำเสนอสาระสำคัญตามลำดับ ดังนี้

1. นโยบายและแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการพัฒนาคุณธรรม
2. โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
3. คุณธรรม 5 ประการของโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
4. แนวทางตัวชี้วัดคุณธรรมของโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
5. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
6. แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม
7. แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบ
8. แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างนิสัยและการพัฒนาพฤติกรรมของเด็กระดับประถมศึกษาตอนต้น
9. แนวคิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ
10. แนวคิดการเสริมแรงเชิงบวก
11. แนวคิดวงจรคุณภาพ PDCA
12. แนวคิดและองค์ประกอบของ CARE Model
13. งานวิจัยและผลงานที่เกี่ยวข้อง
14. การสังเคราะห์แนวคิดเพื่อนำไปสู่กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 นโยบายและแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการพัฒนาคุณธรรม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือ สพฐ. มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและพัฒนาผู้เรียนให้มีทั้งความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตในสังคม โดยการพัฒนาผู้เรียนจึงไม่ได้จำกัดอยู่เพียงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แต่ครอบคลุมถึงคุณธรรม จริยธรรม วินัย ความรับผิดชอบ และการเป็นพลเมืองที่ดี

โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เป็นหนึ่งในกลไกสำคัญของ สพฐ. ในการส่งเสริมคุณธรรมในสถานศึกษา โดยมุ่งให้ผู้บริหาร ครู นักเรียน และบุคลากรทางการศึกษาได้รับการปลูกฝังคุณธรรม 5 ประการ ได้แก่ **ความพอเพียง ความกตัญญู ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ และอุดมการณ์คุณธรรม**

สำหรับการดำเนินงานในปัจจุบัน สพฐ. ยังคงขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. อย่างต่อเนื่อง โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 มีการประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและ

สถานศึกษานำไปปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน และมุ่งพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. 2569 สพฐ. ได้ดำเนินการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมด้วยกลไกการทำงานระดับพื้นที่ ซึ่งสะท้อนทิศทางการขับเคลื่อนงานคุณธรรมจากระดับนโยบายสู่ระดับพื้นที่และสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น การพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผ่านกิจกรรมที่เกิดขึ้นจริงในห้องเรียน จึงมีความสอดคล้องกับทิศทางของ สพฐ. โดยเฉพาะคุณธรรมด้าน “ความรับผิดชอบ” และสามารถเชื่อมโยงไปสู่การมีวินัยและจิตสาธารณะของผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม

2.2 โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. จัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และสามารถนำคุณธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิต โดยมีพื้นฐานจากการสืบสานศาสตร์พระราชาและพระบรมราโชบายด้านการศึกษา และมุ่งให้เยาวชนเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ

กรอบการดำเนินงานของโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณธรรม 5 ประการ ได้แก่

1. ความพอเพียง
2. ความกตัญญู
3. ความซื่อสัตย์สุจริต
4. ความรับผิดชอบ
5. อดทนการณ์คุณธรรม

หลักการดังกล่าวมีความสำคัญต่อการออกแบบ CARE Model เนื่องจากนวัตกรรมนี้มุ่งพัฒนาความรับผิดชอบต่อกิจกรรมในชีวิตประจำวันของนักเรียน โดยใช้ “การทิ้งขยะและการรักษาความสะอาด” เป็นสถานการณ์จริงสำหรับการฝึกคุณธรรม

กล่าวได้ว่า ขยะเป็นเพียงสถานการณ์หรือเครื่องมือในการเรียนรู้ แต่ “ความรับผิดชอบ” คือคุณธรรมเป้าหมายของการวิจัย

แนวคิดนี้ทำให้นักวิจัยมีความแตกต่างจากกิจกรรมรักษาความสะอาดทั่วไป เพราะไม่ได้มุ่งเพียงให้ห้องเรียนสะอาด แต่ต้องการให้นักเรียนเรียนรู้ว่า “เมื่อเราใช้พื้นที่ เราต้องรับผิดชอบต่อพื้นที่นั้น” และพัฒนาไปสู่ความตระหนักว่า “ห้องเรียนเป็นพื้นที่ของเราทุกคน เราจึงมีหน้าที่ร่วมกันในการดูแล”

2.3 คุณธรรม 5 ประการของโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. และความเชื่อมโยงกับ CARE Model

แม้ว่านวัตกรรม CARE Model จะมุ่งเน้น “ความรับผิดชอบ” เป็นคุณธรรมหลัก แต่สามารถเชื่อมโยงกับคุณธรรม 5 ประการของโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ได้ ดังนี้

คุณธรรม สพฐ.	ความหมายเชิงพฤติกรรม	ความเชื่อมโยงกับ CARE Model
ความพอเพียง	ใช้สิ่งของอย่างคุ้มค่า ลดการสร้างขยะ	C, R, E
ความกตัญญู	รู้คุณและดูแลสิ่งที่ได้รับ	C, E
ความซื่อสัตย์สุจริต	ปฏิบัติตามข้อตกลงและยอมรับการกระทำของตนเอง	R
ความรับผิดชอบ	รู้หน้าที่และปฏิบัติหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ	C, A, R, E
อุดมการณ์ คุณธรรม	ยึดมั่นในการทำความดีและประโยชน์ส่วนรวม	A, E

ดังนั้น CARE Model จึงสามารถทำหน้าที่เป็น **นวัตกรรมระดับห้องเรียนที่แปลงกรอบคุณธรรมระดับนโยบายให้เป็นพฤติกรรมที่เด็กสามารถลงมือทำได้จริง**

2.4 แนวทางตัวชี้วัดคุณธรรมของโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

สพฐ. ได้เผยแพร่ **แนวทางการดำเนินงานตามตัวชี้วัดคุณธรรม 12 ประการ** สำหรับสถานศึกษา นำไปใช้พัฒนาผู้เรียน ครู และผู้บริหาร โดยมีแนวทางสำหรับระดับประถมศึกษาโดยเฉพาะ แนวทางดังกล่าวมีความสำคัญต่อการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากช่วยให้สถานศึกษาสามารถแปลงคุณธรรมจากแนวคิดเชิงนามธรรมไปสู่พฤติกรรมที่สามารถสังเกตและประเมินได้ สำหรับ CARE Model ผู้วิจัยจึงนำหลักคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ โดยกำหนดพฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้ได้แก่

1. ทักทายผู้ที่
2. เกือบขยี้เมื่อพบเห็น
3. ดูแลพื้นที่ของตนเอง
4. ปฏิบัติหน้าที่ที่
5. ดูแลพื้นที่ส่วนรวม
6. ช่วยเหลือเพื่อน
7. ปฏิบัติโดยไม่ต้องรอคำสั่ง
8. เป็นแบบอย่างที่ดี

แนวทางนี้ทำให้การวัดผลของงานวิจัยสามารถประเมินจาก **“พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริง”** มากกว่าการวัดเพียงความรู้เกี่ยวกับคุณธรรม

2.5 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

การพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนยังเชื่อมโยงกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยเฉพาะ

- มีวินัย
- มุ่งมั่นในการทำงาน
- มีจิตสาธารณะ
- อยู่อย่างพอเพียง
- ซื่อสัตย์สุจริต

แนวทางการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังใช้คุณลักษณะ 8 ประการ เป็นกรอบสำคัญในการติดตามพัฒนาการของผู้เรียน

เมื่อพิจารณาเฉพาะประเด็นของ CARE Model จะเห็นความสัมพันธ์ที่ชัดเจนกับอย่างน้อย 3 คุณลักษณะ

ได้แก่ **ความรับผิดชอบ → มีวินัย → มุ่งมั่นในการทำงาน → มีจิตสาธารณะ**

จึงสามารถกล่าวได้ว่า CARE Model ไม่ได้พัฒนาพฤติกรรมการรักษาความสะอาดเพียงด้านเดียว แต่เป็นกระบวนการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนแบบองค์รวม

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม

คุณธรรมเป็นคุณลักษณะภายในที่เกี่ยวข้องกับการตระหนักถึงสิ่งที่ดีและการเลือกปฏิบัติในทางที่เหมาะสม ส่วนจริยธรรมเป็นแนวทางหรือพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกตามหลักคุณธรรมและค่านิยมที่เหมาะสม ในการพัฒนาเด็กระดับประถมศึกษา การสอนคุณธรรมจึงควรเชื่อมโยงระหว่าง

ความรู้ → ความเข้าใจ → การลงมือปฏิบัติ → การทำซ้ำ → การเกิดนิสัย

ดังนั้น การบอกนักเรียนว่า “ต้องทิ้งขยะลงถัง” เพียงอย่างเดียวอาจทำให้นักเรียนรู้ว่าพฤติกรรมใดถูกต้อง แต่ยังไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ

CARE Model จึงเน้นการนำคุณธรรมไปอยู่ในกิจวัตรประจำวันที่นักเรียนต้องปฏิบัติจริง

2.7 แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบ หมายถึง การตระหนักรู้ในหน้าที่ของตนเองและตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ รวมทั้งยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ความรับผิดชอบควรแสดงออกผ่านพฤติกรรมที่ใกล้ตัวและสามารถสังเกตได้ เช่น

- เก็บของใช้ของตนเอง
- ทิ้งขยะถูกที่
- รักษาความสะอาดโต๊ะ
- ปฏิบัติหน้าที่เวร
- เก็บขยะที่พบ

- ช่วยดูแลห้องเรียน
- ปฏิบัติตามข้อตกลง
- ทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ

ผู้วิจัยจึงกำหนดให้ **ความรับผิดชอบเป็นตัวแปรตามหลัก** ของการวิจัยครั้งนี้

2.8 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมของเด็กระดับประถมศึกษาตอนต้น

นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในช่วงวัยที่เรียนรู้ได้ดีจากประสบการณ์ตรง การเลียนแบบ การทำกิจวัตรซ้ำ และการได้รับข้อมูลย้อนกลับจากผู้ใหญ่

ดังนั้น การพัฒนาพฤติกรรมควรมีลักษณะดังนี้

1. เป็นรูปธรรม เด็กควรเห็นและเข้าใจได้ทันที เช่น “ขยะต้องอยู่ในถัง”
 2. ทำซ้ำอย่างสม่ำเสมอ พฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดเป็นนิสัยต้องได้รับการฝึกอย่างต่อเนื่อง
 3. มีขั้นตอนง่าย ไม่ควรออกแบบกิจกรรมซับซ้อนเกินไป
 4. ได้ลงมือทำจริง เด็กควรเป็นผู้ปฏิบัติ ไม่ใช่เพียงผู้ฟัง
 5. ได้รับข้อมูลย้อนกลับทันที เมื่อเด็กทำถูกต้องควรได้รับคำชมและเมื่อทำไม่ถูกต้องควรได้รับคำแนะนำที่เหมาะสม
 6. มีความสุขในการเรียนรู้ กิจกรรมควรใช้เกม เพลง ภาพ สัญลักษณ์ ดาว หรือเรื่องราวที่เหมาะสมกับวัย
- หลักการดังกล่าวสอดคล้องกับ CARE Model ซึ่งใช้ กิจกรรมประจำวัน + การปฏิบัติจริง + การเสริมแรง + การสะท้อนผล เป็นกลไกสำคัญ

2.9 แนวคิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ

การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติให้ความสำคัญกับการที่ผู้เรียนสร้างความเข้าใจจากประสบการณ์จริง ในบริบทของ CARE Model นักเรียนไม่ได้เรียนรู้ว่า “ความรับผิดชอบคืออะไร” จากการท่องจำเพียงอย่างเดียว แต่เรียนรู้ผ่านสถานการณ์จริง เช่น

เห็นขยะ → รู้ว่าควรทำอะไร → ลงมือเก็บ → ทิ้งให้ถูกที่ → ได้รับคำชม → เกิดความภาคภูมิใจ → ทำซ้ำ → เกิดนิสัย

ดังนั้น ห้องเรียนจึงกลายเป็น “ห้องปฏิบัติการทางคุณธรรม” ที่นักเรียนได้ฝึกคุณธรรมจากชีวิตจริง

2.10 แนวคิดการเสริมแรงเชิงบวก

การเสริมแรงเชิงบวกเป็นแนวทางที่มุ่งเพิ่มโอกาสให้พฤติกรรมที่พึงประสงค์เกิดขึ้นซ้ำ โดยให้สิ่งตอบสนองที่เหมาะสมหลังจากผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่ต้องการ

ใน CARE Model ผู้วิจัยประยุกต์ใช้การเสริมแรงผ่าน

- คำชมเชย
- รอยยิ้ม

- การปรบมือ
- สติ๊กเกอร์
- ดาวความดี
- การประกาศชื่นชม
- การแสดงผลงาน
- การมอบบทบาทหรือหน้าที่พิเศษ

หลักสำคัญคือ **ไม่ใช่ดาวเพื่อเปรียบเทียบหรือตีด่านักเรียน** แต่ใช้เป็นข้อมูลสะท้อนพัฒนาการของแต่ละบุคคล

แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาการส่งเสริมคุณธรรมในกลุ่มโรงเรียน สพป.ลำปาง เขต 2 ซึ่งพบว่าการให้รางวัล การชื่นชม และการเสริมแรงเชิงบวกอย่างต่อเนื่องช่วยส่งเสริมแรงจูงใจภายในและคุณธรรมของผู้เรียนได้

2.11 แนวคิดวงจรคุณภาพ PDCA

PDCA ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่

P – Plan : การวางแผน วิเคราะห์สภาพปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนกิจกรรม และกำหนดเครื่องมือประเมิน

D – Do : การดำเนินงาน นำนวัตกรรม CARE Model ไปใช้จริงกับนักเรียน ผ่านกิจกรรมในชีวิตประจำวัน

C – Check : การตรวจสอบ สังเกตพฤติกรรม บันทึกคะแนน ประเมินดาวความดี และตรวจสภาพห้องเรียน

A – Act : การปรับปรุง นำข้อมูลมาวิเคราะห์ ปรับกิจกรรม ให้ความช่วยเหลือรายบุคคล และพัฒนาระบบการรอบต่อไป

ดังนั้น PDCA ในการวิจัยครั้งนี้ไม่ได้เป็นเพียงกรอบบริหารงาน แต่ทำหน้าที่เป็น **กลไกควบคุมคุณภาพของ CARE Model**

2.12 แนวคิดและองค์ประกอบของ CARE Model

CARE Model ได้รับการพัฒนาขึ้นจากปัญหาจริงในชั้นเรียน โดยใช้แนวคิดหลักว่า **“ใส่ใจงาน ใส่ใจตนเอง และใส่ใจส่วนรวม”**

ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ

- **C – Cleanliness Awareness** สร้างจิตสำนึกด้านความสะอาด

ให้นักเรียนเห็นความสำคัญของความสะอาดและตระหนักว่าตนเองมีส่วนทำให้ห้องเรียนสะอาดหรือสกปรก

- **A – Active Participation** ลงมือทำอย่างมีส่วนร่วม

ให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการทิ้งขยะ เก็บขยะ ทำความสะอาด และปฏิบัติหน้าที่เวร

- R – Responsibility Routine สร้างนิสัยรับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง
เปลี่ยนการทำความสะอาดจากกิจกรรมเป็นครั้งคราวให้เป็นกิจวัตรประจำวันที่นักเรียนทำอย่างสม่ำเสมอ
- E – Environment of Excellence สร้างสภาพแวดล้อมแห่งความดีและความสะอาด
ให้นักเรียนร่วมกันสร้างห้องเรียนที่สะอาด เป็นระเบียบ น่าอยู่ และเอื้อต่อการเรียนรู้

2.13 ความสัมพันธ์ระหว่าง CARE Model กับ PDCA

สามารถสังเคราะห์ความสัมพันธ์ได้ดังนี้

PDCA	การดำเนินงาน CARE Model	ผลที่ต้องการ
P – Plan	วิเคราะห์ปัญหาและกำหนดพฤติกรรมเป้าหมาย	มีเป้าหมายชัดเจน
D – Do	C + A + R + E	นักเรียนลงมือปฏิบัติ
C – Check	สังเกตและบันทึกพฤติกรรม	เห็นการเปลี่ยนแปลง
A – Act	ปรับกิจกรรมและเสริมแรง	พัฒนาพฤติกรรมต่อเนื่อง

จึงเกิดวงจร PDCA → CARE → พฤติกรรมที่ดี → ตรวจสอบ → ปรับปรุง → CARE รอบใหม่ ทำให้การพัฒนานักเรียนเป็นกระบวนการต่อเนื่อง ไม่ใช่กิจกรรมที่ดำเนินการเพียงครั้งเดียว

2.14 งานวิจัยและผลงานที่เกี่ยวข้อง

2.14.1 การประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมในกลุ่มโรงเรียน สพป.ลำปาง เขต 2

ใจก้วยมา (2569) ศึกษาการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนเสริมงาม 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 โดยศึกษาทั้งปัจจัยพื้นฐาน กระบวนการดำเนินงาน และผลผลิต ผลการศึกษาพบว่ากระบวนการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับสูง และข้อเสนอในการพัฒนาประกอบด้วย การวางแผนให้เหมาะกับบริบท การเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วม และการใช้การให้รางวัล การชื่นชม และการเสริมแรงเชิงบวกอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างแรงจูงใจภายในของผู้เรียน

ความสัมพันธ์กับการวิจัยครั้งนี้: สนับสนุนแนวคิดการใช้กิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน การมีส่วนร่วมของนักเรียน และการเสริมแรงเชิงบวก ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของ CARE Model

2.14.2 รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับประถมศึกษา

นิธิจิราติ และคณะ (2567) ศึกษาแบบการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนระดับประถมศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ โดยพบว่าแนวทางการพัฒนาคุณธรรมด้านความรับผิดชอบสามารถกำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม และรูปแบบที่พัฒนาขึ้นได้รับการประเมินด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในระดับสูงมาก

ความสัมพันธ์กับการวิจัยครั้งนี้: สนับสนุนแนวคิดว่าคุณธรรมควรถูกแปลงจากกรอบนามธรรมไปสู่กระบวนการหรือพฤติกรรมที่สามารถนำไปปฏิบัติจริงได้ ซึ่งสอดคล้องกับการออกแบบ CARE Model

2.14.3 การสร้างวินัยและความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

งานวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการสร้างวินัยสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาพบว่า ความรับผิดชอบเป็นองค์ประกอบสำคัญของวินัย และการพัฒนาควรเน้นการฝึกปฏิบัติ การสร้างนิสัย การปฏิบัติตามข้อตกลง และการมีส่วนร่วมของครูและครอบครัว

ความสัมพันธ์กับการวิจัยครั้งนี้: สนับสนุนการกำหนดพฤติกรรมความรับผิดชอบให้เป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้และฝึกซ้ำอย่างต่อเนื่อง

2.14.4 การส่งเสริมความรับผิดชอบผ่านกิจกรรมการเรียนรู้

งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบพบว่าสามารถใช้กิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน เพื่อพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบของผู้เรียนได้ นอกจากนี้ งานวิจัยด้านการพัฒนาวินัยในนักเรียนระดับประถมศึกษาด้วยนิทานคุณธรรมพบว่าพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบหลังการจัดกิจกรรมสูงขึ้นจากก่อนดำเนินการอย่างชัดเจน

ความสัมพันธ์กับการวิจัยครั้งนี้: แสดงให้เห็นว่าการออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและเชื่อมโยงคุณธรรมกับประสบการณ์ของเด็กสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้

2.15 การสังเคราะห์แนวคิดเพื่อการวิจัย

จากการศึกษาเอกสาร นโยบาย แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสังเคราะห์ได้ว่า การพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ควรประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ได้แก่

1. กรอบนโยบาย

โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

คุณธรรม 5 ประการ

ความรับผิดชอบ

2. พฤติกรรมเป้าหมาย

ความรับผิดชอบต้องแปลงเป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้ เช่น

ทิ้งขยะถูกที่ → รักษาความสะอาด → ทำหน้าที่เวร → ดูแลส่วนรวม

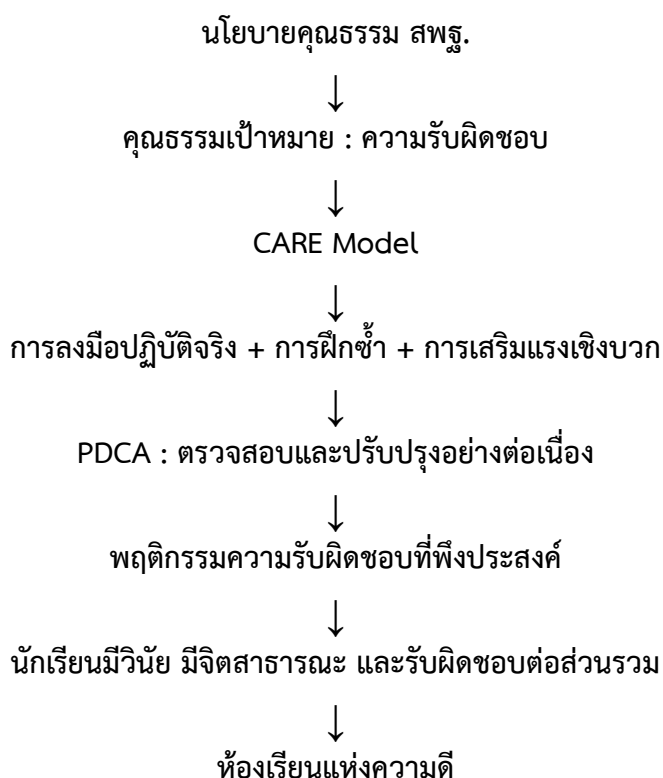
3. วิธีการพัฒนา เด็กต้องได้รับโอกาส

เห็น → เข้าใจ → ลงมือทำ → ทำซ้ำ → สะท้อนผล → เกิดนิสัย

4. กลไกนวัตกรรม CARE Model C → A → R → E

5. กลไกควบคุมคุณภาพ PDCA Plan → Do → Check → Act

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสรุปเป็นแนวคิดว่า

2.16 สรุปบทที่ 2

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การพัฒนาคุณธรรมของผู้เรียนเป็นแนวทางสำคัญของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ สพฐ. มีการขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. อย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดคุณธรรมสำคัญ 5 ประการ ซึ่ง “ความรับผิดชอบ” เป็นหนึ่งในคุณธรรมเป้าหมายโดยตรง การพัฒนาความรับผิดชอบในนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ควรใช้กิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย เน้นประสบการณ์จริง การลงมือปฏิบัติ การทำซ้ำ การมีส่วนร่วม การเสริมแรงเชิงบวก และการสะท้อนผลมากกว่าการบอกหรือการตักเตือนเพียงอย่างเดียว

จากหลักการดังกล่าว ผู้วิจัยจึงนำมาสังเคราะห์เป็น CARE Model : “ใส่ใจงาน ใส่ใจตนเอง และใส่ใจส่วนรวม” โดยมี C – Cleanliness Awareness, A – Active Participation, R – Responsibility Routine และ E – Environment of Excellence เป็นองค์ประกอบหลัก และใช้ PDCA เป็นกลไกในการวางแผน ดำเนินงาน ตรวจสอบ และปรับปรุง

จุดเด่นของแนวทางนี้คือ การเปลี่ยนคุณธรรมจากเรื่องนามธรรมให้เป็น พฤติกรรมที่เด็กสามารถเห็น ทำ และตรวจสอบได้จริงในชีวิตประจำวัน โดยใช้ “การทิ้งขยะและการรักษาความสะอาด” เป็นสถานการณ์จริงในการฝึกความรับผิดชอบ

ดังนั้น CARE Model จึงมีความสอดคล้องทั้งในระดับ นโยบาย สพฐ. → โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. → คุณธรรมด้านความรับผิดชอบ → พฤติกรรมที่สังเกตได้ → การปฏิบัติจริง → การสร้างนิสัย และมีศักยภาพที่จะนำไปใช้เป็นนวัตกรรมระดับห้องเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็น การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research) มุ่งพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนจากปัญหาที่พบในบริบทจริงของห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 การดำเนินงานใช้วงจร PDCA ได้แก่

P – Plan การวางแผน

D – Do การลงมือปฏิบัติ

C – Check การตรวจสอบ

A – Act การปรับปรุงและพัฒนา

โดยนำ CARE Model มาใช้ในการพัฒนาพฤติกรรม ดังนี้

- C – Cleanliness Awareness การสร้างความตระหนักรู้ด้านความสะอาด
- A – Active Participation การมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติ
- R – Responsibility Routine การสร้างนิสัยความรับผิดชอบต่อตนเอง
- E – Environment of Excellence การสร้างสภาพแวดล้อมแห่งความดีและความสะอาด

แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับปัญหาที่พบในบทที่ 1 และเชื่อมโยงกับแนวคิดการพัฒนาคุณธรรม ความรับผิดชอบ และจิตสาธารณะตามแนวทางโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ที่กล่าวถึงในบทที่ 2

3.2 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนวัดพระธาตุลำปางหลวง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดลำปาง จำนวน 20 คน

ผู้วิจัยเลือกนักเรียนกลุ่มดังกล่าวแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากเป็นนักเรียนในชั้นเรียนที่ผู้วิจัยรับผิดชอบ และเป็นกลุ่มที่ต้องได้รับการส่งเสริมพฤติกรรมความรับผิดชอบด้านการทิ้งขยะ การรักษาความสะอาด การปฏิบัติหน้าที่ และการดูแลส่วนรวม

3.3 ตัวแปรที่ศึกษา

3.3.1 ตัวแปรต้น

CARE Model ร่วมกับวงจร PDCA

3.3.2 ตัวแปรตาม

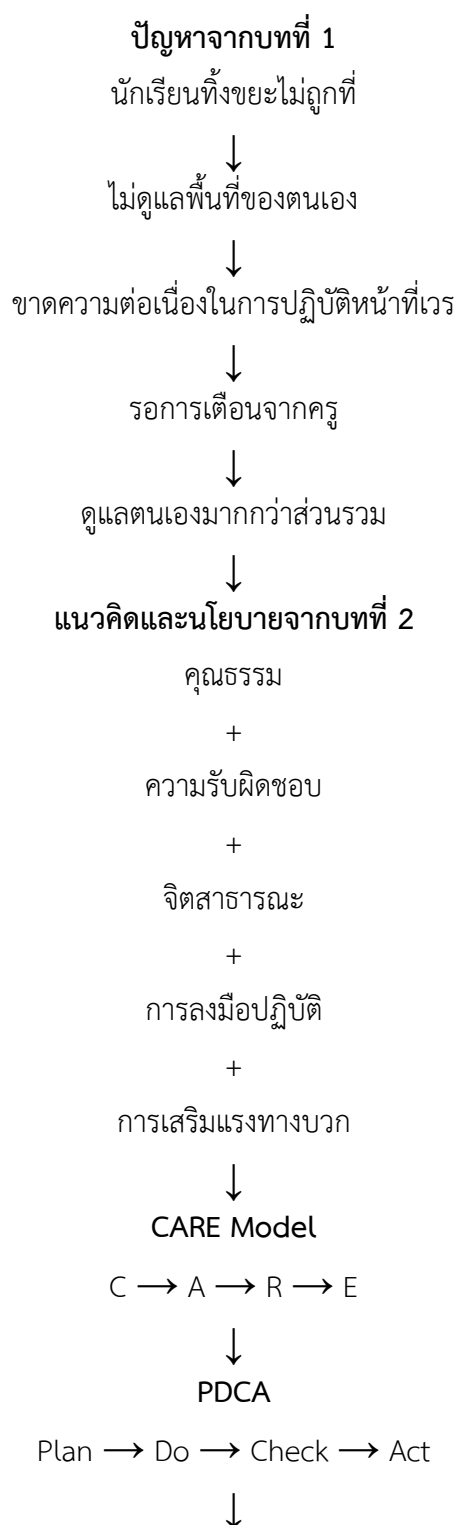
พฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 5 ด้าน ได้แก่

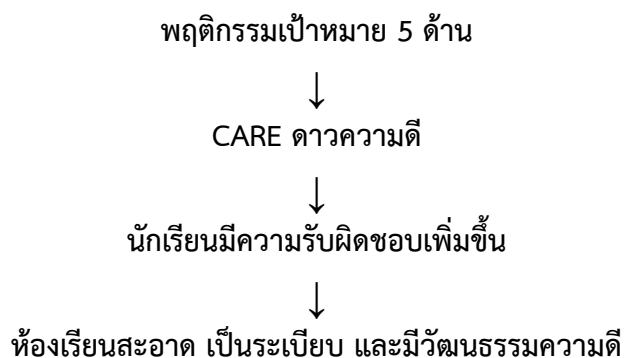
1. การทิ้งขยะอย่างรับผิดชอบ
2. การดูแลความสะอาด

3. การดูแลพื้นที่ส่วนตัว
4. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่
5. จิตสาธารณะและการดูแลพื้นที่ส่วนรวม

3.4 กรอบการดำเนินงานวิจัย

การดำเนินงานมีความเชื่อมโยงดังนี้

3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

3.5.1 แผนการจัดกิจกรรมตาม CARE Model ร่วมกับ PDCA

ใช้สำหรับดำเนินกิจกรรมพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียน

3.5.2 แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบ 5 ด้าน

ใช้ประเมินพฤติกรรมรายบุคคลก่อนและหลังดำเนินการ

3.5.3 แบบบันทึก CARE ดาวความดี

ใช้สำหรับเสริมแรงทางบวกและติดตามพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง

3.6 ตัวชี้วัดพฤติกรรมความรับผิดชอบ 5 ด้าน

ผู้วิจัยกำหนดตัวชี้วัดให้เป็นพฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้จริง ดังนี้

ด้าน	ตัวชี้วัด	พฤติกรรมที่สังเกต
1. ทิ้งขยะอย่างรับผิดชอบ	ทิ้งขยะถูกที่	ทิ้งขยะลงถัง ไม่ทิ้งบนพื้น โต๊ะ หรือบริเวณอื่น
2. ดูแลความสะอาด	เก็บขยะและรักษาความสะอาด	เก็บขยะของตนเองและขยะที่พบในบริเวณใกล้ตัว
3. ดูแลพื้นที่ส่วนตัว	รักษาความเป็นระเบียบ	ดูแลโต๊ะ เก้าอี้ อุปกรณ์ และพื้นที่ของตนเอง
4. รับผิดชอบต่อหน้าที่	ปฏิบัติหน้าที่เเวร	ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายและทำจนเสร็จ
5. จิตสาธารณะ	ดูแลพื้นที่ส่วนรวม	ช่วยเพื่อน ดูแลห้องเรียน และทำประโยชน์ส่วนรวม

3.7 เกณฑ์การให้คะแนน

กำหนดคะแนนพฤติกรรมแต่ละด้าน 0-2 คะแนน ดังนี้

คะแนน	ระดับพฤติกรรม	เกณฑ์
2	ปฏิบัติได้ดี	ปฏิบัติด้วยตนเอง ถูกต้อง สม่ำเสมอ และไม่ต้องเตือน
1	กำลังพัฒนา	ปฏิบัติได้บางครั้ง หรือยังต้องได้รับการเตือน
0	ต้องส่งเสริม	ไม่ปฏิบัติ หรือไม่สามารถปฏิบัติได้แม้ได้รับการเตือน

- คะแนนเต็มต่อครั้ง 5 ด้าน $\times$ 2 คะแนน = 10 คะแนน
- คิดเป็นร้อยละโดยใช้สูตร ร้อยละ = $(\text{คะแนนที่ได้} \div 10) \times 100$

3.8 เกณฑ์การแปลผล

คะแนน	ร้อยละ	ระดับคุณภาพ
9-10	90-100	ดีเยี่ยม
8	80-89	ดี
6-7	60-79	พอใช้
4-5	40-59	ควรพัฒนา
0-3	0-39	ต้องได้รับการส่งเสริม

3.9 การดำเนินงานตาม CARE Model ร่วมกับ PDCA

ขั้นที่ 1 P – Plan : วางแผน

1. วิเคราะห์ปัญหาพฤติกรรมของนักเรียน
2. กำหนดพฤติกรรมเป้าหมาย 5 ด้าน
3. จัดทำแบบสังเกตและแบบบันทึกคะแนน
4. กำหนดหน้าที่เวรประจำวัน
5. กำหนดเกณฑ์ CARE ดาวความดี
6. ประเมินพฤติกรรมก่อนดำเนินการ

ขั้นที่ 2 D – Do : ลงมือปฏิบัติ ดำเนินกิจกรรมตาม CARE Model

C – Cleanliness Awareness

สร้างความตระหนักให้นักเรียนเห็นความสำคัญของความสะอาด เช่น

- สนทนาเรื่อง “ห้องเรียนของเรา”
- สาธิตการทิ้งขยะที่ถูกต้อง
- ชวนสังเกตผลของห้องเรียนที่สะอาดและไม่สะอาด
- กำหนดข้อตกลงร่วมกัน

A – Active Participation ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริง เช่น

- ทิ้งขยะให้ถูกที่
- เก็บขยะ
- จัดโต๊ะ
- จัดเก้าอี้
- ทำความสะอาด
- ปฏิบัติหน้าที่เวร

R – Responsibility Routine สร้างกิจวัตรความรับผิดชอบ เช่น

- ก่อนเรียน → ตรวจพื้นที่ตนเอง
- หลังรับประทานอาหาร → เก็บขยะ
- ก่อนกลับบ้าน → ตรวจโต๊ะและพื้นที่
- วันปฏิบัติเวร → ทำหน้าที่จนเสร็จ

E – Environment of Excellence

ร่วมกันสร้าง “ห้องเรียนแห่งความดี” โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบ

3.10 การตรวจสอบด้วย C – Check

ผู้วิจัยสังเกตและบันทึกพฤติกรรมตามตัวชี้วัด 5 ด้านอย่างต่อเนื่อง โดยใช้แบบประเมินชุดเดียวกัน ข้อมูลที่บันทึก ได้แก่

- คะแนนรายด้าน
- คะแนนรวม
- ร้อยละ
- CARE ดาวความดี
- พฤติกรรมที่ต้องพัฒนา

3.11 การปรับปรุงด้วย A – Act

เมื่อพบว่านักเรียนยังมีพฤติกรรมที่ต้องพัฒนา ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ให้คำแนะนำเป็นรายบุคคล

2. สาธิตพฤติกรรมที่ถูกต้องซ้ำ
3. ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ
4. ใช้คำชมและ CARE ดาวความดีเป็นแรงเสริม
5. ปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับนักเรียน
6. ติดตามพฤติกรรมในรอบต่อไป

3.12 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยแบ่งการเก็บข้อมูลเป็น 3 ระยะ

- **ระยะที่ 1 ก่อนดำเนินการ (Pre-test)**
 - ประเมินพฤติกรรมพื้นฐานของนักเรียน 20 คน ก่อนใช้ CARE Model
- **ระยะที่ 2 ระหว่างดำเนินการ**
 - บันทึกพฤติกรรมและ CARE ดาวความดีอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาการ
- **ระยะที่ 3 หลังดำเนินการ (Post-test)**
 - ประเมินนักเรียนด้วยเครื่องมือและเกณฑ์เดียวกับก่อนดำเนินการ แล้วนำคะแนนมาเปรียบเทียบ

3.13 ข้อมูลคะแนนก่อนและหลังดำเนินการ

ตาราง คะแนนก่อนและหลังดำเนินการ

เลขที่	ชื่อ-สกุลนักเรียน	ก่อน /10	ก่อน %	หลัง /10	หลัง %	ผลต่าง
1	ค.ช.กัณณนัย ถนอมจิตต์	5	50	9	90	+4
2	ค.ช.เซชา	6	60	9	90	+3
3	ค.ช.ณัฐภัทร รัตนสิงห์	5	50	10	100	+5
4	ค.ช.ณัฐภูมิ กันแก้ว	6	60	9	90	+3
5	ค.ช.ธนภัทร อินบุญส่ง	4	40	9	90	+5
6	ค.ช.ศิริวุดิ ตีบมาใจ	5	50	10	100	+5
7	ค.ช.อนุกรณ จันทระภู	6	60	9	90	+3
8	ค.ญ.เกวณีน วรรณโหว	7	70	10	100	+3
9	ค.ญ.กลมเดือน -	4	40	9	90	+5
10	ค.ญ.ณัฐพร คำหนัก	6	60	10	100	+4
11	ค.ญ.ธัญธิชญา ขำมี	5	50	9	90	+4

เลขที่	ชื่อ-สกุลนักเรียน	ก่อน /10	ก่อน %	หลัง /10	หลัง %	ผลต่าง
12	ค.ญ.พัชราภรณ์ วรรณโสภา	6	60	9	90	+3
13	ค.ญ.พรพิมล กันแก้ว	5	50	10	100	+5
14	ค.ญ.เมษา	4	40	9	90	+5
15	ค.ญ.แสง	5	50	9	90	+4
16	ค.ญ.หทัยขาว	6	60	10	100	+4
17	ค.ญ.หทัยเรียง -	5	50	9	90	+4
18	ค.ช.เอเล่ -	4	40	9	90	+5
19	ค.ช.อองเชง -	5	50	10	100	+5
20	ค.ช.ยอน -	6	60	9	90	+3
รวม/เฉลี่ย	20 คน	5.25	52.50	9.35	93.50	+4.10

จากข้อมูลดังกล่าว คะแนนเฉลี่ยก่อนดำเนินการเท่ากับ 5.25 คะแนน (ร้อยละ 52.50) และหลังดำเนินการเท่ากับ 9.35 คะแนน (ร้อยละ 93.50) เพิ่มขึ้น 4.10 คะแนน หรือ 41.00 จุดร้อยละ นักเรียนทั้ง 20 คนมีคะแนนหลังดำเนินการตั้งแต่ 9 คะแนนขึ้นไป คิดเป็น ร้อยละ 100 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ความสำเร็จที่กำหนดไว้ คือ นักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 มีคะแนนตั้งแต่ร้อยละ 90 ขึ้นไป

3.14 คะแนนพฤติกรรมรายด้านก่อน-หลัง

เพื่อให้สามารถนำไปวิเคราะห์ในบทที่ 4 ได้ละเอียดขึ้น ผู้วิจัยกำหนดคะแนนรายด้าน ดังนี้

ตัวชี้วัด	คะแนนเดิมต่อคน	ก่อนดำเนินการเฉลี่ย	ก่อน %	หลังดำเนินการเฉลี่ย	หลัง %
1. ทิ้งขยะอย่างรับผิดชอบ	2	1.05	52.50	1.85	92.50
2. ดูแลความสะอาด	2	0.95	47.50	1.85	92.50
3. ดูแลพื้นที่ส่วนตัว	2	0.85	42.50	1.85	92.50
4. รับผิดชอบต่อหน้าที่เวร	2	1.15	57.50	1.90	95.00
5. จิตสาธารณะและดูแลส่วนรวม	2	1.25	62.50	1.90	95.00
รวม	10	5.25	52.50	9.35	93.50

ข้อมูลรายด้านแสดงให้เห็นว่า หลังการใช้ CARE Model นักเรียนมีคะแนนเพิ่มขึ้นในทุกด้าน โดยด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยหลังดำเนินการสูง ได้แก่ ความรับผิดชอบหน้าที่เวร และ จิตสาธารณะและการดูแลส่วนรวม

3.15 การบันทึก CARE ดาวความดี

จากคะแนนรวมรายบุคคล กำหนดระดับดาวความดี ดังนี้

คะแนน	ดาวความดี	ระดับ
10	☆☆☆☆☆	ดีเยี่ยม
9	☆☆☆☆☆	ดีเยี่ยม
8	☆☆☆☆	ดี
6-7	☆☆☆	พอใช้
4-5	☆☆	ควรพัฒนา
0-3	☆	ต้องส่งเสริม

จากข้อมูลหลังดำเนินการ นักเรียนทั้ง 20 คนมีคะแนน 9-10 คะแนน จึงได้รับ CARE ดาวความดีระดับ 5 ดาว

ทั้งนี้ ดาวความดีมีวัตถุประสงค์เพื่อ เสริมแรงทางบวก และส่งเสริมให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจภายใน ไม่ใช้เป็นเครื่องมือในการลงโทษหรือเปรียบเทียบคุณค่าของนักเรียน

3.16 เกณฑ์ความสำเร็จของการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ความสำเร็จ ดังนี้

- เกณฑ์ที่ 1 นักเรียนมีคะแนนพฤติกรรมความรับผิดชอบหลังดำเนินการ ตั้งแต่ 9 คะแนนจาก 10 คะแนน หรือร้อยละ 90 ขึ้นไป
- เกณฑ์ที่ 2 นักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 90 มีจำนวน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 ของนักเรียนทั้งหมด สำหรับนักเรียน 20 คน หมายถึงมีนักเรียนผ่านเกณฑ์อย่างน้อย 18 คน จาก 20 คน
- เกณฑ์ที่ 3 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมความรับผิดชอบหลังดำเนินการ สูงกว่าก่อนดำเนินการ

3.17 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้วิเคราะห์ระดับพฤติกรรมและจำนวนผู้เรียนที่ผ่านเกณฑ์
2. ค่าเฉลี่ย (Mean) ใช้หาคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมของนักเรียนทั้งห้อง และค่าเฉลี่ยรายด้าน

3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้วิเคราะห์การกระจายของคะแนนพฤติกรรม

4. การเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลัง ใช้เปรียบเทียบคะแนนของนักเรียนกลุ่มเดิมก่อนและหลังการใช้ CARE Model

หากข้อมูลมีคุณสมบัติตามข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติ จะใช้ **Paired Samples t-test** และหากไม่เป็นไปตามข้อตกลงดังกล่าว สามารถใช้ **Wilcoxon Signed-Rank Test** เป็นสถิติทางเลือก กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

3.18 ตารางสรุปความเชื่อมโยง วัตถุประสงค์-ตัวชี้วัด-เครื่องมือ-ข้อมูล-สถิติ

วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	เครื่องมือ	ข้อมูล	สถิติ
1. พัฒนาความรับผิดชอบด้วย CARE Model + PDCA	พฤติกรรม 5 ด้าน	แบบสังเกต	คะแนน 0-2	Mean, S.D.
2. เปรียบเทียบพฤติกรรมก่อน-หลัง	คะแนนรวม 10 คะแนน	แบบสังเกต	Pre/Post	ร้อยละ, Mean, S.D., Paired t-test/Wilcoxon
3. ส่งเสริมพฤติกรรมต่อเนื่อง	CARE ดาวความดี	แบบบันทึกดาว	ระดับ 1-5 ดาว	ความถี่, ร้อยละ

3.19 สรุปกระบวนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตามบริบทจริง ได้แก่ การทิ้งขยะไม่ถูกที่ การไม่ดูแลพื้นที่ของตนเอง การปฏิบัติหน้าที่เวรไม่ต่อเนื่อง และการขาดจิตสาธารณะ จากนั้นนำแนวคิดด้านคุณธรรม ความรับผิดชอบ การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ และการเสริมแรงทางบวก มาสังเคราะห์เป็น **CARE Model**

ผู้วิจัยนำ CARE Model มาใช้ร่วมกับวงจร **PDCA** เพื่อให้การดำเนินงานมีระบบ มีการวางแผน ปฏิบัติ ตรวจสอบ และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยประเมินพฤติกรรมจากตัวชี้วัด 5 ด้าน ด้วยคะแนน 0-2 คะแนน รวม 10 คะแนน และใช้ **CARE ดาวความดี** เป็นเครื่องมือเสริมแรงทางบวก

การเก็บข้อมูลดำเนินการก่อน ระหว่าง และหลังการใช้ CARE Model และนำข้อมูลมาเปรียบเทียบเพื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรม โดยกำหนดเกณฑ์ความสำเร็จที่ **ร้อยละ 90** ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียน

จากโครงสร้างดังกล่าว ข้อมูลที่ได้สามารถนำไปวิเคราะห์ต่อไปในบทที่ 4 ทั้งในระดับ **รายบุคคล รายด้าน และภาพรวมของชั้นเรียน** และสามารถนำผลไปสรุป อภิปรายผล และจัดทำข้อเสนอแนะในบทที่ 5 ได้อย่างต่อเนื่อง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ CARE Model ร่วมกับวงจร PDCA” มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 20 คน โดยมุ่งพัฒนาพฤติกรรม 5 ด้าน ได้แก่

1. การทักทายอย่างรับผิดชอบ
2. การดูแลความสะอาด
3. การดูแลพื้นที่ส่วนตัว
4. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่
5. จิตสาธารณะและการดูแลพื้นที่ส่วนรวม

ผู้วิจัยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมระดับ 0-2 คะแนน รวม 10 คะแนน และใช้ CARE ดาวความดีเป็นเครื่องมือเสริมแรงทางบวก โดยประเมินก่อนและหลังการดำเนินการ การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานก่อนดำเนินการ
- ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมหลังการใช้ CARE Model
- ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมก่อนและหลังการดำเนินการ
- ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมรายด้าน
- ตอนที่ 5 ผลการประเมินตามเกณฑ์ความสำเร็จของการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมก่อนดำเนินการ

ผู้วิจัยประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนจำนวน 20 คน ก่อนดำเนินการ โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรม 5 ด้าน คะแนนเต็ม 10 คะแนน

ตารางที่ 4.1 คะแนนพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนก่อนดำเนินการ

เลขที่	นักเรียน	คะแนนก่อน /10	ร้อยละ
1	ด.ช.กัณดนัย ถนอมจิตต์	5	50
2	ด.ช.เซย์ย่า	6	60
3	ด.ช.ณัฐภัทร รัตนสิงห์	5	50
4	ด.ช.ณัฐภูมิ กันแก้ว	6	60
5	ด.ช.ธนภัทร อินบุญส่ง	4	40
6	ด.ช.ศิราวุฒิ ตี๋ปมาใจ	5	50

เลขที่	นักเรียน	คะแนนก่อน /10	ร้อยละ
7	ด.ช.อนุกรณ์ จันทระกุล	6	60
8	ด.ญ.เกวลิณ วรรณโวหาร	7	70
9	ด.ญ.กมลเดือน -	4	40
10	ด.ญ.ณัฐพร คำหนัก	6	60
11	ด.ญ.ธัญธิชญา ขำมี	5	50
12	ด.ญ.พัชราภรณ์ วรรณโสภา	6	60
13	ด.ญ.พรพิมล กันแก้ว	5	50
14	ด.ญ.เมษา	4	40
15	ด.ญ.แสง	5	50
16	ด.ญ.หทัยขาว	6	60
17	ด.ญ.หทัยเรียง -	5	50
18	ด.ช.เอเล่ -	4	40
19	ด.ช.อองเซง -	5	50
20	ด.ช.ยอน -	6	60
รวม	20 คน	105	1,050
เฉลี่ย		5.25	52.50

ผลการวิเคราะห์

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ก่อนดำเนินการ นักเรียนมีคะแนนพฤติกรรมความรับผิดชอบเฉลี่ย 5.25 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 52.50 ซึ่งอยู่ในระดับที่ควรได้รับการพัฒนา นักเรียนมีคะแนนสูงสุด 7 คะแนน และต่ำสุด 4 คะแนน สะท้อนให้เห็นว่าก่อนดำเนินการ นักเรียนส่วนใหญ่ยังมีพฤติกรรมความรับผิดชอบไม่สม่ำเสมอ โดยเฉพาะการดูแลความสะอาด การดูแลพื้นที่ส่วนตัว และการปฏิบัติหน้าที่อย่างต่อเนื่อง

ผลดังกล่าวสอดคล้องกับสภาพปัญหาที่กำหนดไว้ในบทที่ 1 และเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการนำ CARE Model มาใช้ในการพัฒนาพฤติกรรม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมหลังการใช้ CARE Model

หลังจากดำเนินกิจกรรมตาม CARE Model ร่วมกับวงจร PDCA ผู้วิจัยประเมินพฤติกรรมของนักเรียน ทั้ง 20 คนด้วยแบบสังเกตชุดเดิม

ตารางที่ 4.2 คะแนนพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนหลังดำเนินการ

เลขที่	นักเรียน	คะแนนหลัง /10	ร้อยละ	CARE ดาวความดี
1	ด.ช.กัณดนัย ถนอมจิตต์	9	90	☆☆☆☆☆
2	ด.ช.เซย่า	9	90	☆☆☆☆☆
3	ด.ช.ณัฐภัทร รัตนสิงห์	10	100	☆☆☆☆☆
4	ด.ช.ณัฐภูมิ กันแก้ว	9	90	☆☆☆☆☆
5	ด.ช.ธนภัทร อินบุญส่ง	9	90	☆☆☆☆☆
6	ด.ช.ศิราวุฒิ ตี๋บมาใจ	10	100	☆☆☆☆☆
7	ด.ช.อนุกรณ์ จันทระกุล	9	90	☆☆☆☆☆
8	ด.ญ.เกวลิณ วรรณโวหาร	10	100	☆☆☆☆☆
9	ด.ญ.กมลเดือน -	9	90	☆☆☆☆☆
10	ด.ญ.ณัฐพร คำหนัก	10	100	☆☆☆☆☆
11	ด.ญ.ธัญนิษฐา ขำมี	9	90	☆☆☆☆☆
12	ด.ญ.พัชรภรณ์ วรรณโสภา	9	90	☆☆☆☆☆
13	ด.ญ.พรพิมล กันแก้ว	10	100	☆☆☆☆☆
14	ด.ญ.เมษา	9	90	☆☆☆☆☆
15	ด.ญ.แสง	9	90	☆☆☆☆☆
16	ด.ญ.หมวยขาว	10	100	☆☆☆☆☆
17	ด.ญ.หมวยเรียง -	9	90	☆☆☆☆☆
18	ด.ช.เอเล่ -	9	90	☆☆☆☆☆
19	ด.ช.อองเซง -	10	100	☆☆☆☆☆
20	ด.ช.ยอน -	9	90	☆☆☆☆☆
รวม	20 คน	187	1,870	
เฉลี่ย		9.35	93.50	

ผลการวิเคราะห์

จากตารางที่ 4.2 พบว่า หลังการใช้ CARE Model ร่วมกับวงจร PDCA นักเรียนมีคะแนนพฤติกรรมความรับผิดชอบเฉลี่ย 9.35 คะแนน จาก 10 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 93.50 อยู่ในระดับ ดีเยี่ยม นักเรียนทุกคนมีคะแนนตั้งแต่ 9 คะแนนขึ้นไป หรือคิดเป็นร้อยละ 90 ขึ้นไป และได้รับ CARE ดาวความดีระดับ 5 ดาวตามเกณฑ์ที่กำหนด

ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นแนวโน้มว่าหลังการดำเนินงาน นักเรียนมีพฤติกรรมความรับผิดชอบในระดับสูงขึ้น

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบก่อนและหลังการใช้ CARE Model

ตารางที่ 4.3 การเปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมก่อนและหลังดำเนินการ

รายการ	ก่อนดำเนินการ	หลังดำเนินการ	ผลต่าง
คะแนนเฉลี่ย	5.25	9.35	+4.10
ร้อยละ	52.50	93.50	+41.00 จุดร้อยละ
ระดับคุณภาพ	ควรพัฒนา	ดีเยี่ยม	สูงขึ้น

ผลการวิเคราะห์

จากตารางที่ 4.3 พบว่า คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนเพิ่มจาก 5.25 คะแนน (ร้อยละ 52.50) ก่อนดำเนินการ เป็น 9.35 คะแนน (ร้อยละ 93.50) หลังดำเนินการ คะแนนเพิ่มขึ้น 4.10 คะแนน หรือเพิ่มขึ้น 41.00 จุดร้อยละ

แสดงให้เห็นว่าหลังการใช้ CARE Model ร่วมกับ PDCA นักเรียนมีพฤติกรรมความรับผิดชอบสูงขึ้นอย่างชัดเจน

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมรายด้าน

ผู้วิจัยวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมทั้ง 5 ด้าน เพื่อศึกษาว่าการดำเนินงานส่งผลต่อพฤติกรรมแต่ละด้านอย่างไร

ตารางที่ 4.4 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมรายด้านก่อนและหลังดำเนินการ

ตัวชี้วัดพฤติกรรม	ก่อนเฉลี่ย	ก่อน %	หลังเฉลี่ย	หลัง %	เพิ่มขึ้น
1. ทิ้งขยะอย่างรับผิดชอบ	1.05	52.50	1.85	92.50	+40.00
2. ดูแลความสะอาด	0.95	47.50	1.85	92.50	+45.00
3. ดูแลพื้นที่ส่วนตัว	0.85	42.50	1.85	92.50	+50.00

ตัวชี้วัดพฤติกรรม	ก่อนเฉลี่ย	ก่อน %	หลังเฉลี่ย	หลัง %	เพิ่มขึ้น
4. รับผิดชอบต่อหน้าที่เวร	1.15	57.50	1.90	95.00	+37.50
5. จิตสาธารณะและดูแลส่วนรวม	1.25	62.50	1.90	95.00	+32.50
รวมเฉลี่ย	5.25	52.50	9.35	93.50	+41.00

ผลการวิเคราะห์

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า พฤติกรรมทั้ง 5 ด้านมีคะแนนสูงขึ้นหลังการดำเนินงาน ด้านที่มีคะแนนหลังดำเนินการสูงที่สุด ได้แก่

1. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่เวร ร้อยละ 95.00
2. จิตสาธารณะและการดูแลส่วนรวม ร้อยละ 95.00
- ส่วนด้านที่มีการพัฒนามากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนดำเนินการ ได้แก่ การดูแลพื้นที่ส่วนตัว เพิ่มขึ้น 50.00 จุดร้อยละ
- รองลงมาคือการดูแลความสะอาด เพิ่มขึ้น 45.00 จุดร้อยละ

ผลดังกล่าวสะท้อนว่า การฝึกให้นักเรียนรับผิดชอบพื้นที่ของตนเองและลงมือปฏิบัติอย่างต่อเนื่องตาม CARE Model สามารถช่วยส่งเสริมพฤติกรรมความรับผิดชอบได้อย่างเป็นรูปธรรม

ตอนที่ 5 ผลการประเมินตามเกณฑ์ความสำเร็จ

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ความสำเร็จว่า นักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 ต้องมีคะแนนพฤติกรรมหลังดำเนินการตั้งแต่ร้อยละ 90 ขึ้นไป

ตารางที่ 4.5 ผลการประเมินตามเกณฑ์ความสำเร็จ

รายการ	เกณฑ์ที่กำหนด	ผลการดำเนินงาน	ผลการประเมิน
คะแนนเฉลี่ยหลังดำเนินการ	$\geq 90\%$	93.50%	ผ่าน
นักเรียนผ่านเกณฑ์ $\geq 90\%$	$\geq 90\%$	20/20 คน = 100%	ผ่าน
คะแนนหลังสูงกว่าก่อน	ต้องสูงกว่า	$93.50 > 52.50$	ผ่าน
พฤติกรรมรายด้าน	มีแนวโน้มสูงขึ้น	สูงขึ้นทั้ง 5 ด้าน	ผ่าน

ผลการวิเคราะห์

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ผลการดำเนินงานเป็นไปตามเกณฑ์ความสำเร็จที่กำหนดไว้ทุกประการ กล่าวคือ

1. นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังดำเนินการ ร้อยละ 93.50 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 90
2. นักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 90 จำนวน 20 คน จาก 20 คน คิดเป็นร้อยละ 100

3. คะแนนเฉลี่ยหลังดำเนินการสูงกว่าก่อนดำเนินการ โดยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 52.50 เป็นร้อยละ 93.50
 4. พฤติกรรมทั้ง 5 ด้านมีคะแนนหลังดำเนินการสูงกว่าก่อนดำเนินการ
- จึงสรุปได้ว่า ผลการดำเนินงานตามข้อมูลผ่านเกณฑ์ความสำเร็จที่กำหนดไว้

4.6 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการใช้ CARE Model ร่วมกับวงจร PDCA เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 20 คน สรุปได้ว่า ก่อนดำเนินการนักเรียนมีคะแนนพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อเฉลี่ย 5.25 คะแนน หรือร้อยละ 52.50 ซึ่งอยู่ในระดับควรพัฒนา

ภายหลังการดำเนินงาน นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 9.35 คะแนน หรือร้อยละ 93.50 อยู่ในระดับดีเยี่ยม เพิ่มขึ้น 4.10 คะแนน หรือ 41.00 จุดร้อยละ

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าพฤติกรรมทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การทิ้งขยะอย่างรับผิดชอบ การดูแลความสะอาด การดูแลพื้นที่ส่วนตัว ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และจิตสาธารณะ มีคะแนนสูงขึ้นทุกด้าน นักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 90 มีจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ที่ร้อยละ 90

ดังนั้น จากข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ จึงสะท้อนให้เห็นว่า CARE Model ร่วมกับวงจร PDCA มีแนวโน้มช่วยส่งเสริมพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนให้สูงขึ้น ทั้งในด้านการดูแลตนเอง การรับผิดชอบต่อหน้าที่ และการดูแลส่วนรวม

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ CARE Model ร่วมกับกระบวนการ PDCA มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบ ความสะอาด การดูแลพื้นที่ส่วนตัว การปฏิบัติหน้าที่เวร และจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนวัดพระธาตุลำปางหลวง อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง จำนวน 20 คน

การดำเนินงานใช้ CARE Model ประกอบด้วย C – Cleanliness Awareness, A – Active Participation, R – Responsibility Routine และ E – Environment of Excellence โดยใช้กระบวนการ PDCA เป็นกลไกในการวางแผน ดำเนินงาน ตรวจสอบ และปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัยสามารถสรุป อภิปรายผล และเสนอแนวทางการพัฒนาได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ CARE Model
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนก่อนและหลังการใช้ CARE Model
3. เพื่อศึกษาผลการใช้ CARE Model ร่วมกับกระบวนการ PDCA ในการส่งเสริมความรับผิดชอบ ความสะอาด และจิตสาธารณะของนักเรียน

5.1.2 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนวัดพระธาตุลำปางหลวง อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง จำนวน 20 คน ซึ่งเป็นนักเรียนที่ผู้วิจัยรับผิดชอบจัดการเรียนรู้และสามารถติดตามพฤติกรรมได้อย่างต่อเนื่องในบริบทจริงของห้องเรียน

5.1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. CARE Model ร่วมกับกระบวนการ PDCA
2. แผนกิจกรรมส่งเสริมความรับผิดชอบและความสะอาดในห้องเรียน
3. แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบ จำนวน 5 ด้าน
4. แบบบันทึกผลการประเมินและ CARE ดาวความดี

พฤติกรรมที่ประเมิน 5 ด้าน ได้แก่

1. การทักทายอย่างรับผิดชอบ
2. การดูแลความสะอาด
3. การดูแลพื้นที่ส่วนตัว

4. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่เวร

5. จิตสาธารณะและการดูแลส่วนรวม

กำหนดคะแนนด้านละ 0–2 คะแนน รวม 10 คะแนน โดยพิจารณาจากพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกจริงในสถานการณ์ประจำวัน

5.1.4 ผลการพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบ

จากข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ พบว่า ก่อนดำเนินการ นักเรียนมีคะแนนพฤติกรรมความรับผิดชอบเฉลี่ย 5.25 คะแนน จาก 10 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 52.50 อยู่ในระดับที่ควรได้รับการพัฒนา

หลังดำเนินการโดยใช้ CARE Model ร่วมกับ PDCA นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 9.35 คะแนน จาก 10 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 93.50 อยู่ในระดับดีเยี่ยม

เมื่อเปรียบเทียบก่อนและหลังการดำเนินงาน พบว่า คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 4.10 คะแนน หรือเพิ่มขึ้น 41.00 จุตร้อยละ

นอกจากนี้ นักเรียนจำนวน 20 คน จาก 20 คน คิดเป็นร้อยละ 100 มีผลการประเมินหลังดำเนินการตั้งแต่วัยละ 90 ขึ้นไป ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ความสำเร็จที่กำหนดไว้ คือ นักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 ต้องผ่านเกณฑ์ร้อยละ 90

5.1.5 ผลการพัฒนารายด้าน

เมื่อพิจารณาพฤติกรรมเป็นรายด้าน พบว่า หลังการดำเนินงานนักเรียนมีพัฒนาการในทุกด้าน ดังนี้

พฤติกรรม	ก่อนดำเนินการ	หลังดำเนินการ	พัฒนาการ
1. ทิ้งขยะอย่างรับผิดชอบ	52.50%	92.50%	+40.00
2. ดูแลความสะอาด	47.50%	92.50%	+45.00
3. ดูแลพื้นที่ส่วนตัว	42.50%	92.50%	+50.00
4. รับผิดชอบต่อหน้าที่เวร	57.50%	95.00%	+37.50
5. จิตสาธารณะ/ดูแลส่วนรวม	62.50%	95.00%	+32.50
รวม	52.50%	93.50%	+41.00

จากตารางพบว่า ด้านที่มีพัฒนาการสูงสุด คือ การดูแลพื้นที่ส่วนตัว เพิ่มขึ้น 50.00 จุตร้อยละ รองลงมาคือ การดูแลความสะอาด เพิ่มขึ้น 45.00 จุตร้อยละ และ การทิ้งขยะอย่างรับผิดชอบ เพิ่มขึ้น 40.00 จุตร้อยละ

ส่วนด้านที่มีผลหลังดำเนินการสูงสุด ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่เวร และ จิตสาธารณะ/การดูแลส่วนรวม ซึ่งมีผลร้อยละ 95.00 เท่ากัน

5.1.6 ผลการใช้ CARE Model

การดำเนินงานตาม CARE Model ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงจากการรอคำสั่งหรือการเตือนของครู ไปสู่การลงมือปฏิบัติด้วยตนเองมากขึ้น โดยมีพัฒนาการสำคัญ ดังนี้

- **C – Cleanliness Awareness : สร้างความตระหนักด้านความสะอาด**

นักเรียนเริ่มเข้าใจว่าความสะอาดเป็นหน้าที่ของตนเอง ไม่ใช่หน้าที่ของครูหรือเวรประจำวันเพียงอย่างเดียว สามารถเห็นขยะและดำเนินการเก็บหรือทิ้งให้ถูกที่มากขึ้น

- **A – Active Participation : ลงมือทำอย่างมีส่วนร่วม**

นักเรียนมีส่วนร่วมในการดูแลห้องเรียน ปฏิบัติหน้าที่เวร และช่วยเหลือเพื่อนมากขึ้น การเรียนรู้เกิดจากการลงมือปฏิบัติจริงมากกว่าการบอกหรือการสอนด้วยคำพูดเพียงอย่างเดียว

- **R – Responsibility Routine : สร้างนิสัยรับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง**

การกำหนดกิจวัตรและหน้าที่ที่ชัดเจน ทำให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติซ้ำอย่างต่อเนื่อง จนพฤติกรรมเริ่มเปลี่ยนจากการทำเมื่อได้รับคำสั่งไปสู่การทำด้วยตนเอง

- **E – Environment of Excellence : สร้างสภาพแวดล้อมแห่งความดีและความสะอาด**

ห้องเรียนมีความสะอาด เป็นระเบียบ และเอื้อต่อการเรียนรู้มากขึ้น ขณะเดียวกันสภาพแวดล้อมดังกล่าวช่วยเป็นแรงเสริมให้นักเรียนต้องการรักษาพฤติกรรมที่ดีอย่างต่อเนื่อง

5.2 อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า การใช้ CARE Model ร่วมกับกระบวนการ PDCA สามารถส่งเสริมพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้อย่างชัดเจน โดยคะแนนเฉลี่ยหลังดำเนินการสูงกว่าก่อนดำเนินการจากร้อยละ 52.50 เป็นร้อยละ 93.50 เพิ่มขึ้น 41.00 จุดร้อยละ และนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 90 จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 100

ผลดังกล่าวสามารถอภิปรายได้ในประเด็นสำคัญ ดังนี้

5.2.1 CARE Model ช่วยเปลี่ยนความรับผิดชอบต่อ “คำสั่ง” ไปสู่ “พฤติกรรมที่ปฏิบัติจริง”

สาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้พฤติกรรมของนักเรียนพัฒนาขึ้น คือ CARE Model ไม่ได้มุ่งให้เด็กจดจำคำว่า “ความรับผิดชอบต่อ” แต่เปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกปฏิบัติจริงผ่านกิจวัตรประจำวันที่อยู่ใกล้ตัว เช่น การทิ้งขยะ การเก็บของ การดูแลโต๊ะ การทำเวร และการช่วยเหลือผู้อื่นที่ส่วนรวม

กระบวนการดังกล่าวมีความเหมาะสมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เนื่องจากเป็นวัยที่เรียนรู้ได้ดีจากการปฏิบัติ การทำซ้ำ การเห็นตัวอย่าง และการได้รับแรงเสริมเชิงบวก เมื่อเด็กได้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง พฤติกรรมจึงมีแนวโน้มพัฒนาไปสู่ความเคยชินและเกิดเป็นกิจวัตร

ผลดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยด้านการส่งเสริมคุณธรรมในระดับประถมศึกษาที่พบว่า ความมีวินัย ความรับผิดชอบต่อ ความสะอาด และจิตสาธารณะสามารถพัฒนาได้ผ่านการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนและการส่งเสริมให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง

5.2.2 การใช้กิจกรรมช่วยพัฒนาความรับผิดชอบให้เกิดความต่อเนื่อง

ผลการวิจัยพบว่า ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่เวิร์กหลังดำเนินการมีผลร้อยละ 95.00 ซึ่งสะท้อนว่าการกำหนดหน้าที่อย่างชัดเจนและให้นักเรียนปฏิบัติอย่างต่อเนื่องช่วยให้เด็กเข้าใจบทบาทของตนเอง การทำหน้าที่เวิร์กไม่ได้ถูกนำเสนอในลักษณะของ “งานที่ครูสั่ง” แต่เป็นโอกาสให้นักเรียนรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองและรับผิดชอบต่อกลุ่ม เมื่อมีการตรวจสอบและสะท้อนผลอย่างต่อเนื่อง นักเรียนจึงสามารถมองเห็นความเชื่อมโยงระหว่างการกระทำของตนเองกับคุณภาพของห้องเรียน

แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาค้นคว้าวิทยานิพนธ์นักเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งพบว่าการจัดกิจกรรมที่ต่อเนื่องและมีการติดตามประเมินผลสามารถช่วยพัฒนาพฤติกรรมด้านความสะอาดและความรับผิดชอบต่อของนักเรียนได้

5.2.3 การลงมือปฏิบัติจริงทำให้การพัฒนาคุณธรรมมีความหมายต่อนักเรียน

องค์ประกอบ A – Active Participation เป็นกลไกสำคัญของ CARE Model เพราะนักเรียนไม่ได้เป็นเพียงผู้รับคำสั่งจากครู แต่เป็นผู้ลงมือปฏิบัติจริง เช่น เก็บขยะ จัดโต๊ะ ดูแลพื้นที่ของตนเอง ปฏิบัติหน้าที่ที่เวิร์ก และช่วยเหลือเพื่อน

การลงมือปฏิบัติทำให้นักเรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริงและเห็นผลของการกระทำของตนเอง เช่น เมื่อห้องเรียนสะอาด นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเป็นระเบียบและรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่มากขึ้น แนวคิดนี้สอดคล้องกับงานวิจัยด้านการเสริมสร้างจิตสาธารณะระดับประถมศึกษาที่เสนอว่าการเชื่อมโยงการเรียนรู้กับปัญหาและสถานการณ์จริง และเปิดโอกาสให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ สามารถนำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะได้

5.2.4 การเสริมแรงเชิงบวกช่วยสร้างแรงจูงใจในการทำความดี

การใช้ CARE ดาวความดี เป็นเครื่องมือเสริมแรงเชิงบวก ช่วยให้นักเรียนเห็นความก้าวหน้าของตนเองและเกิดความภาคภูมิใจในการทำความดี โดยไม่ได้เน้นการลงโทษหรือการเปรียบเทียบระหว่างนักเรียน สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 การเห็นผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรม เช่น ดาวความดี คำชม หรือการยอมรับจากครูและเพื่อน สามารถช่วยทำให้พฤติกรรมที่ต้องการได้รับการส่งเสริมเกิดขึ้นซ้ำ

ดังนั้น การเสริมแรงที่เหมาะสมจึงเป็นส่วนสำคัญของการเปลี่ยนพฤติกรรม โดยเฉพาะในระยะแรกของการสร้างนิสัย ก่อนที่พฤติกรรมดังกล่าวจะพัฒนาไปสู่แรงจูงใจภายใน

5.2.5 PDCA ทำให้ CARE Model เป็นกระบวนการพัฒนาที่ต่อเนื่อง

การนำ PDCA มาใช้ร่วมกับ CARE Model ทำให้การดำเนินงานไม่ได้จบลงเพียงการจัดกิจกรรม แต่มีระบบสำหรับวางแผน ลงมือทำ ตรวจสอบ และปรับปรุงใน

- ขั้น P – Plan ครูวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดพฤติกรรมเป้าหมาย
- ขั้น D – Do นำ CARE Model ไปใช้ในกิจกรรมประจำวัน
- ขั้น C – Check มีการสังเกต บันทึก และประเมินพฤติกรรมของนักเรียน
- ขั้น A – Act นำผลที่ได้มาปรับปรุงกิจกรรม วิธีการส่งเสริม และการดูแลนักเรียนรายบุคคล

ดังนั้น PDCA จึงทำหน้าที่เป็น “กลไกควบคุมคุณภาพ” ของ CARE Model ทำให้ครูสามารถติดตามพัฒนาการของนักเรียนและปรับการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม

5.2.6 CARE Model สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาคุณธรรมของโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

การพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนมีความสอดคล้องโดยตรงกับกรอบคุณธรรมของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ซึ่งกำหนด **ความรับผิดชอบ** เป็นหนึ่งในคุณธรรมสำคัญที่มุ่งปลูกฝังแก่ผู้บริหาร ครู นักเรียน และบุคลากรทางการศึกษา

นอกจากนี้ แนวทางตัวชี้วัดคุณธรรม 12 ประการของโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ยังจัดทำแนวทางสำหรับระดับประถมศึกษาโดยเฉพาะ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถนำไปพัฒนาผู้เรียนตามบริบทของสถานศึกษา

ดังนั้น CARE Model จึงไม่ได้เป็นเพียงกิจกรรมรักษาความสะอาดในห้องเรียน แต่สามารถใช้เป็นกลไกหนึ่งในการพัฒนาคุณธรรมด้าน **ความรับผิดชอบ วินัย จิตสาธารณะ และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น** ผ่านการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน

5.2.7 การพัฒนาความสะอาดส่งผลต่อการสร้างจิตสาธารณะ

ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมด้านจิตสาธารณะเพิ่มจากร้อยละ 62.50 เป็นร้อยละ 95.00 แม้ด้านนี้จะมีคะแนนเริ่มต้นสูงกว่าด้านอื่น แต่ยังมีพัฒนาการที่ชัดเจน

ประเด็นสำคัญคือ การทำความสะอาดไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะพื้นที่ของตนเอง แต่ CARE Model ขยายจาก “ใส่ใจงาน” ไปสู่ “ใส่ใจตนเอง” และ “ใส่ใจส่วนรวม” ทำให้นักเรียนเรียนรู้ว่าห้องเรียนเป็นพื้นที่ร่วมที่ทุกคนมีส่วนรับผิดชอบ

ผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาจิตสาธารณะ ซึ่งให้ความสำคัญกับการดูแลสิ่งของส่วนรวม การรับผิดชอบต่อหน้าที่ และการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

5.3 ข้อค้นพบสำคัญจากการวิจัย

จากการดำเนินงานสามารถสรุปข้อค้นพบที่สำคัญได้ 5 ประการ ดังนี้

1. ความรับผิดชอบของเด็กสามารถเริ่มต้นจากเรื่องใกล้ตัว

การพัฒนาคุณธรรมไม่จำเป็นต้องเริ่มจากกิจกรรมขนาดใหญ่ แต่สามารถเริ่มจากพฤติกรรมง่าย ๆ เช่น การทิ้งขยะให้ถูกที่ การเก็บของ การจัดโต๊ะ และการทำเวร

2. การทำซ้ำอย่างต่อเนื่องช่วยสร้างนิสัย

พฤติกรรมความรับผิดชอบจะเกิดความมั่นคงเมื่อเด็กได้รับโอกาสให้ปฏิบัติซ้ำในสถานการณ์จริงอย่างต่อเนื่อง

3. การให้เด็กมีส่วนร่วมทำให้เกิดความเป็นเจ้าของ

เมื่อนักเรียนมีส่วนร่วมในการดูแลห้องเรียน นักเรียนจะเกิดความรู้สึกว่า “ห้องเรียนเป็นของเรา” มากกว่าการมองว่าเป็นหน้าที่ของครู

4. การประเมินควรเน้นพฤติกรรมที่สังเกตได้

การประเมินคุณธรรมของเด็กเล็กควรประเมินจากการกระทำจริง เช่น ทิ้งขยะถูกที่ ทำเวร ดูแลโต๊ะ และช่วยเพื่อน มากกว่าการประเมินจากการตอบคำถามเพียงอย่างเดียว

5. ความสะอาดเป็น “เครื่องมือ” แต่ความรับผิดชอบเป็น “เป้าหมาย”

ข้อค้นพบสำคัญที่สุดของการวิจัย คือ การรักษาความสะอาดไม่ได้เป็นเป้าหมายสุดท้าย แต่เป็นบริบทสำหรับฝึกความรับผิดชอบ วินัย การช่วยเหลือผู้อื่น และจิตสาธารณะ

5.4 ข้อเสนอแนะ

5.4.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

CARE Model ควรนำไปใช้เป็นกิจวัตรประจำวัน ไม่ควรใช้เฉพาะช่วงเวลาที่ทำการวิจัย เพราะการสร้างคุณธรรมและนิสัยต้องอาศัยการฝึกซ้ำและความต่อเนื่อง

2. ควรปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย

สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 กิจกรรมควรมีความง่าย ชัดเจน สนุก และสามารถเห็นผลได้ทันที เช่น เกมเก็บขยะ ภารกิจโต๊ะสะอาด เวรนักเรียนตัวน้อย และ CARE ดาวความดี

3. ควรใช้การเสริมแรงเชิงบวกมากกว่าการลงโทษ

ครูควรใช้คำชม การให้กำลังใจ สัญลักษณ์ดาว หรือการยกย่องพฤติกรรมที่ดี เพื่อสร้างความภาคภูมิใจและแรงจูงใจในการทำความดี

4. ควรประเมินนักเรียนเป็นรายบุคคล

เนื่องจากนักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานและพัฒนาการแตกต่างกัน การใช้ข้อมูลรายบุคคลจะช่วยให้ครูสามารถวางแผนช่วยเหลือนักเรียนที่ยังต้องได้รับการส่งเสริมได้อย่างเหมาะสม

5. ควรเชื่อมโยงกับกิจกรรมอื่นของโรงเรียน

CARE Model สามารถบูรณาการกับกิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมโรงเรียนคุณธรรม การจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้การพัฒนาคุณธรรมเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ

6. ควรสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง

ควรสื่อสารให้ผู้ปกครองเข้าใจพฤติกรรมเป้าหมายของ CARE Model เพื่อให้สามารถส่งเสริมพฤติกรรมเดียวกันที่บ้าน เช่น การเก็บของใช้ การทิ้งขยะ และการรับผิดชอบต่องานเล็ก ๆ ภายในครอบครัว

5.5 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาผลของ CARE Model ในระดับชั้นอื่น เพื่อเปรียบเทียบความเหมาะสมของรูปแบบตามช่วงวัย
2. ควรขยายการศึกษาไปยังนักเรียนหลายห้องเรียนหรือหลายโรงเรียน เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการนำ CARE Model ไปใช้ในบริบทที่แตกต่างกัน
3. ควรเพิ่มระยะเวลาในการติดตามผลหลังสิ้นสุดการดำเนินงาน เพื่อศึกษาว่าพฤติกรรมความรับผิดชอบยังคงอยู่หรือไม่ และสามารถพัฒนาเป็นนิสัยที่ยั่งยืนได้เพียงใด
4. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมความรับผิดชอบกับตัวแปรอื่น เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บรรยากาศในชั้นเรียน การมีส่วนร่วมของนักเรียน หรือพฤติกรรมกรอยู่ร่วมกับผู้อื่น
5. ควรพัฒนาเครื่องมือดิจิทัลสำหรับบันทึกพฤติกรรม เช่น แบบบันทึกออนไลน์หรือระบบสะสม CARE Points เพื่อช่วยให้ครูติดตามพัฒนาการรายบุคคลได้สะดวกและเป็นระบบมากขึ้น
6. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการนำ CARE Model ไปใช้ที่บ้าน เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบให้เชื่อมโยงระหว่างบ้านและโรงเรียน

5.6 แนวทางการพัฒนาต่อยอด CARE Model

จากผลการวิจัยสามารถพัฒนา CARE Model ให้เป็นระบบการสร้างนิสัยด้านคุณธรรมในระดับห้องเรียนได้ โดยมีแนวทางดังนี้

ระยะที่ 1 : สร้างความตระหนัก

ให้นักเรียนเข้าใจว่า “ความสะอาดและความรับผิดชอบเป็นหน้าที่ของทุกคน”

ระยะที่ 2 : ฝึกปฏิบัติ

ให้นักเรียนลงมือทำผ่านกิจวัตรประจำวันและหน้าที่เวร

ระยะที่ 3 : สร้างความต่อเนื่อง

ใช้การฝึกซ้ำ การติดตาม และการสะท้อนผล

ระยะที่ 4 : เสริมแรงเชิงบวก

ใช้ CARE ดาวความดี คำชม และการยอมรับ

ระยะที่ 5 : สร้างนิสัยและวัฒนธรรม

พัฒนาเด็กจาก “ทำเพราะครูบอก” เป็น “ทำด้วยตนเอง” และจาก “ดูแลตนเอง” เป็น “ใส่ใจส่วนรวม”

ดังนั้น จุดหมายปลายทางของ CARE Model จึงไม่ใช่เพียง “ห้องเรียนสะอาด” แต่คือการสร้าง “เด็กที่มีความรับผิดชอบและพร้อมดูแลส่วนรวม”

5.7 บทสรุป

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ CARE Model ร่วมกับกระบวนการ PDCA แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น สามารถเริ่มต้นจากพฤติกรรมเล็ก ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และสามารถพัฒนาไปสู่คุณลักษณะด้านความรับผิดชอบต่อ วินัย และจิตสาธารณะได้

จากผลการวิจัยชุดข้อมูลนี้ นักเรียนมีคะแนนพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อเพิ่มขึ้นจาก ร้อยละ 52.50 เป็นร้อยละ 93.50 เพิ่มขึ้น 41.00 จุดร้อยละ และนักเรียนทั้ง 20 คนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 90 หลังการดำเนินงาน

ผลสำเร็จดังกล่าวเกิดจากการผสมผสาน 4 องค์ประกอบของ CARE Model ได้แก่ การสร้างความตระหนัก การมีส่วนร่วม การสร้างกิจวัตรความรับผิดชอบต่อ และการสร้างสภาพแวดล้อมแห่งความดี ร่วมกับ PDCA ซึ่งช่วยให้การดำเนินงานมีการวางแผน ปฏิบัติ ตรวจสอบ และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

สาระสำคัญของ CARE Model จึงสามารถสรุปเป็นแนวคิดที่ว่า “เด็กดีเริ่มต้นได้จากการดูแลสิ่งเล็ก ๆ รอบตัว”

เมื่อเด็กเรียนรู้ที่จะรับผิดชอบต่อตนเอง รับผิดชอบต่องาน และใส่ใจส่วนรวม พฤติกรรมเล็ก ๆ เหล่านี้จะค่อย ๆ พัฒนาเป็นนิสัย และนำไปสู่การสร้างห้องเรียนที่มีคุณธรรมและวัฒนธรรมแห่งความรับผิดชอบต่ออย่างยั่งยืน

ทั้งนี้ แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับทิศทางของโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ที่มุ่งปลูกฝังคุณธรรมแก่ผู้เรียน โดยเฉพาะคุณธรรมด้านความรับผิดชอบต่อ และส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาผู้เรียนผ่านแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละระดับการศึกษา

สรุปภาพรวมของบทที่ 5

ปัญหา

นักเรียนยังขาดความรับผิดชอบต่อด้านความสะอาดและการดูแลส่วนรวม

CARE Model

ตระหนัก → ลงมือทำ → ทำอย่างต่อเนื่อง → สร้างสภาพแวดล้อมแห่งความดี

PDCA

วางแผน → ปฏิบัติ → ตรวจสอบ → ปรับปรุง

ผลลัพธ์

52.50% → 93.50%

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

จาก “ครูบอกให้ทำ” → “นักเรียนลงมือทำด้วยตนเอง”

เป้าหมายสูงสุด

“ใส่ใจงาน ใส่ใจตนเอง และใส่ใจส่วนรวม”

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). *มาตรฐานและตัวชี้วัดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.* กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). *แนวทางการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2568). *แนวทางการดำเนินงานตามตัวชี้วัดคุณธรรม 12 ประการ ระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2568). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568–2569*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2568). *การประชุมชี้แจงแนวทางการขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2569). *สพฐ. มุ่งสร้างความเข้มแข็งการส่งเสริมคุณธรรมโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2557). *การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

พิสนุ ฟองศรี. (2553). *การวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ด่านสุทธาการพิมพ์.

รัตนะ บัวสนธ์. (2562). *วิจัยและพัฒนาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บรรณานุกรม

ภาษาอังกฤษ

Deming, W. E. (1986). *Out of the Crisis*. Cambridge, MA: Massachusetts Institute of Technology, Center for Advanced Engineering Study.

Dewey, J. (1938). *Experience and Education*. New York: Macmillan.

Kolb, D. A. (1984). *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

Lickona, T. (1991). *Educating for Character: How Our Schools Can Teach Respect and Responsibility*. New York: Bantam Books.

Skinner, B. F. (1953). *Science and Human Behavior*. New York: Macmillan.

แหล่งข้อมูลออนไลน์

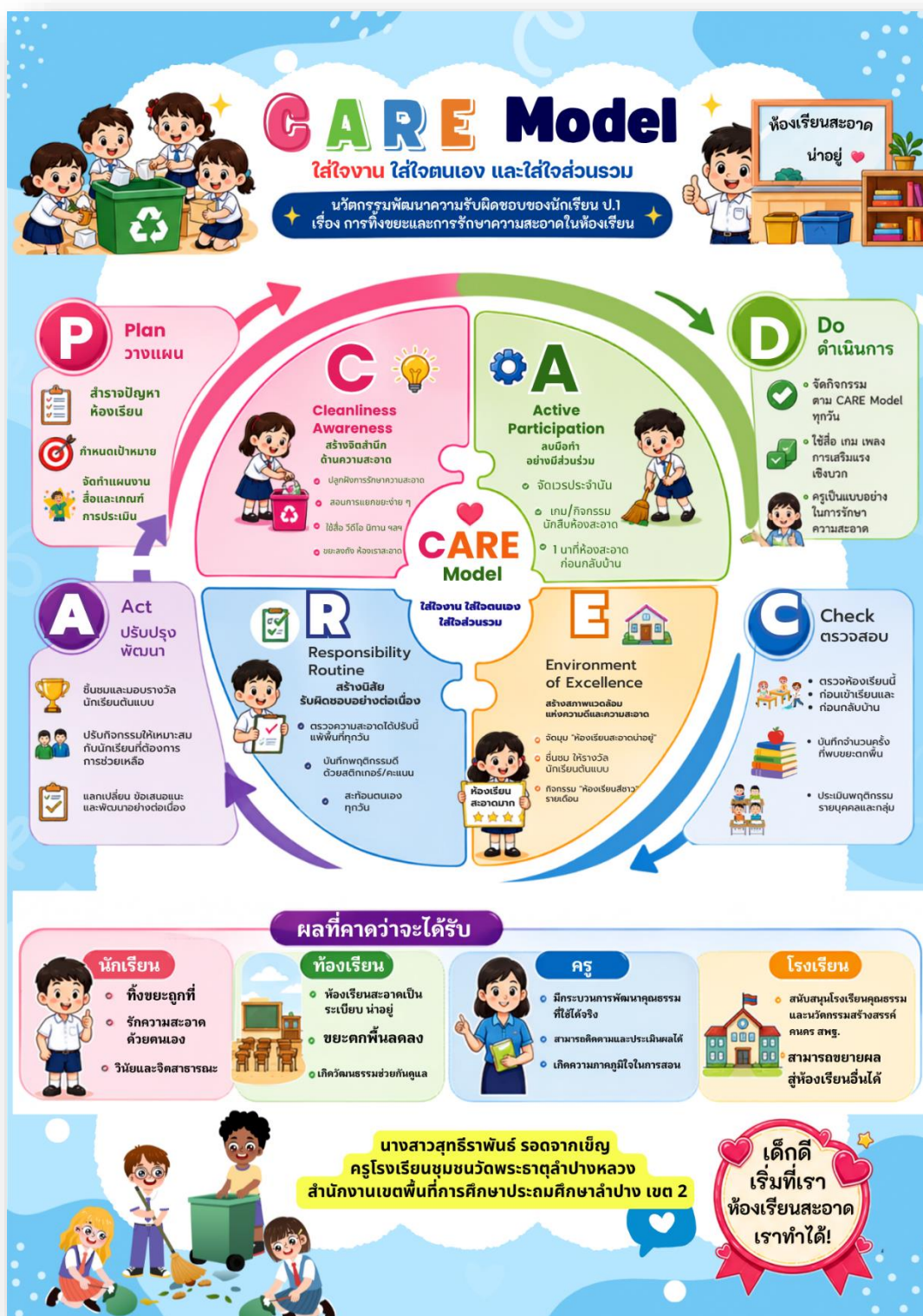
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2568). *โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.* สืบค้นจากเว็บไซต์โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2568). *แนวทางการดำเนินงานตามตัวชี้วัดคุณธรรม 12 ประการ*. สืบค้นจากเว็บไซต์โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

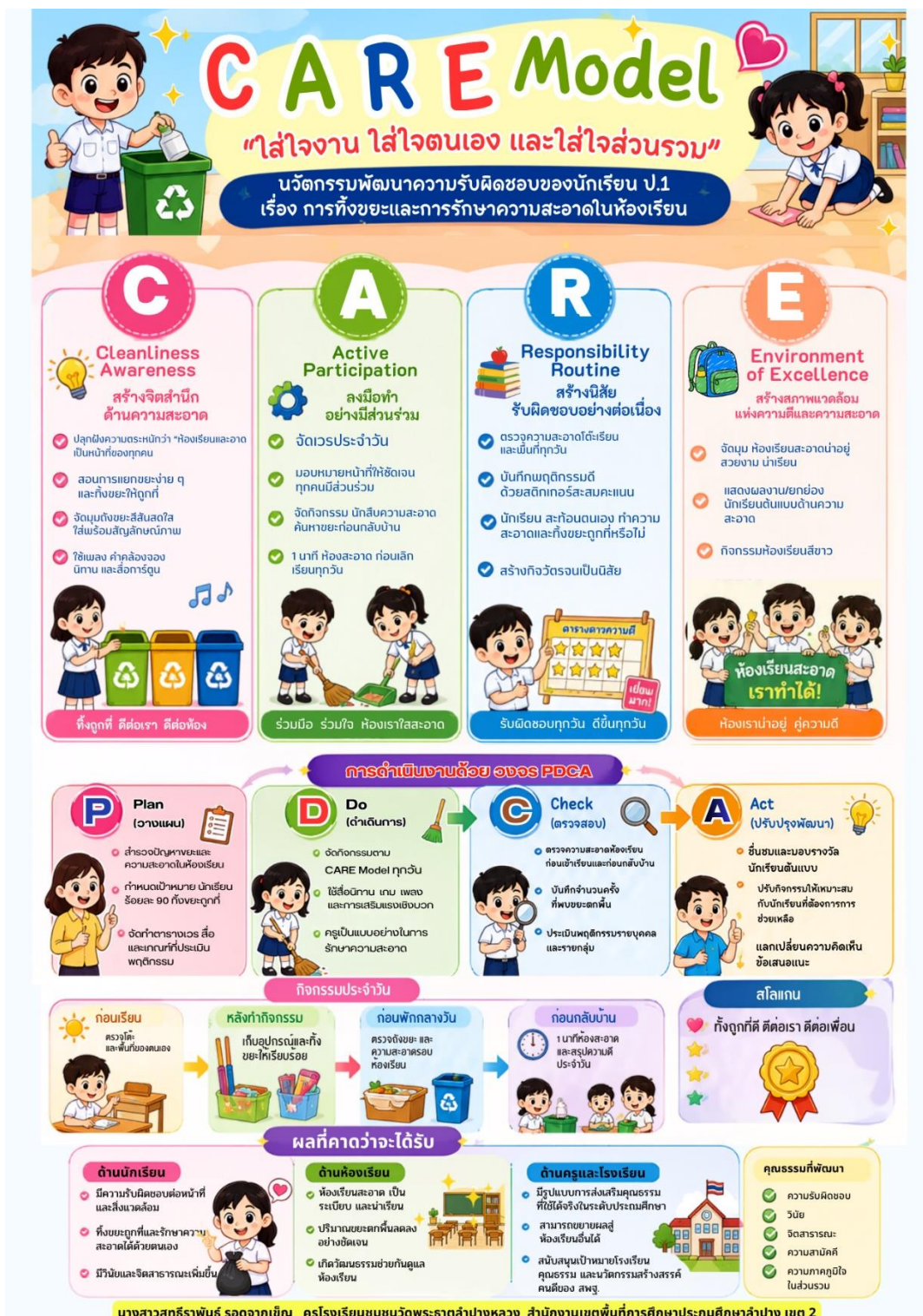
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2569). *การส่งเสริมคุณธรรมในสถานศึกษา*. สืบค้นจากเว็บไซต์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

ภาคผนวก

CARE Model

CARE Model

การเก็บคะแนน CARE ดาวความดี

CARE ดาวความดี

ใส่ใจงาน ใส่ใจตนเอง และใส่ใจส่วนรวม

ชื่อ-สกุล ชั้น ป./..... ภาคเรียนที่ ปีการศึกษา

เกณฑ์การให้คะแนนรายพฤติกรรม

พฤติกรรมที่สังเกต	2 คะแนน	1 คะแนน	0 คะแนน
1. ทิ้งขยะถูกที่	ทิ้งขยะที่ถูกต้องทุกครั้ง	ต้องเตือน 1 ครั้ง	ไม่ปฏิบัติ/ต้องเตือนหลายครั้ง
2. รักษาความสะอาด	เก็บของและพื้นที่สะอาดด้วยตนเอง	ทำเมื่อครูเตือน	ไม่ร่วมทำ
3. รับผิดชอบหน้าที่	ทำหน้าที่ครบและตรงเวลา	ทำเมื่อได้รับการเตือน	ไม่ทำหน้าที่
4. ดูแลส่วนรวม	ช่วยเหลือเพื่อนโดยสมัครใจ	ช่วยเหลือครูมอบหมาย	ไม่ร่วมดูแล
5. เป็นแบบอย่างที่ดี	ปฏิบัติตามและชวนเพื่อนทำดี	ปฏิบัติเมื่อได้รับการเตือน	ไม่ปฏิบัติ

รวมเต็ม 10 คะแนน/วัน

ตารางบันทึกคะแนนรายบุคคล (บันทึกทุกวัน)

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ทิ้งขยะถูกที่ (2)	รักษาความสะอาด (2)	รับผิดชอบหน้าที่ (2)	ดูแลส่วนรวม (2)	เป็นแบบอย่างที่ดี (2)	รวม /10	ดาวประจำวัน
1								
2								
3								
4								
5								
...								

เกณฑ์แปลงคะแนนเป็นดาว

คะแนนต่อวัน	ดาว	สัญลักษณ์	ความหมาย
9 - 10	★★★★	★★★★	CARE Champion ใส่ใจเยี่ยม
7 - 8	★★★	★★★	CARE Star ใส่ใจดี
5 - 6	★★	★★	กำลังพัฒนา
0 - 4	★	★	ครูช่วยส่งเสริม

ตารางสะสม "ดาว CARE" รายสัปดาห์

ชื่อ-สกุล	จันทร์	อังคาร	พุธ	พฤหัสบดี	ศุกร์	รวมดาวประจำสัปดาห์	ระดับ
	★	★	★	★	★	★	★
	★	★	★	★	★	★	★
	★	★	★	★	★	★	★
	★	★	★	★	★	★	★
	★	★	★	★	★	★	★

บันไดดาว CARE

CARE Champion

CARE Star

กำลังพัฒนา

เริ่มต้น

การดำเนินงานตามวงจร PDCA

P Plan

วางแผน

- วิเคราะห์ปัญหา
- กำหนดเป้าหมาย
- วางแผนกิจกรรมและเกณฑ์ประเมิน

D Do

ดำเนินการ

- ดำเนินการกิจกรรมตาม CARE Model ทุกวัน

C Check

ตรวจสอบ

- ตรวจสอบพฤติกรรมและสภาพต้องเรียน
- บันทึกคะแนนและดาวความดี

A Act

ปรับปรุงพัฒนา

- ชี้แจงและให้กำลังใจ
- ช่วยนักเรียนที่ส่งผลการส่งเสริม
- ปรับปรุงระบบให้ดีขึ้น

ห้องเรียนสะอาด น่าอยู่ เราทำได้!

ทิ้งขยะถูกที่ รักษาความสะอาด รับผิดชอบหน้าที่ ดูแลส่วนรวม เป็นแบบอย่างที่ดี

